הלכה · משנה תורה · ספר זרעים

משנה תורה, הלכות מעשר שני ונטע רבעי

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה תורה, הלכות מעשר שני ונטע רבעי

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-תורה-הלכות-מעשר-שני-ונטע-רבעי/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 6
פרק ג 8
פרק ד 11
פרק ה 13
פרק ו 14
פרק ז 16
פרק ח 18
פרק ט 20
פרק י 21
פרק יא 23

פרק א

א אַחַר שֶׁמַּפְרִישִׁין מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן בְּכָל שָׁנָה מַפְרִישִׁין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כב) "עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ". וּבְשָׁנָה שְׁלִישִׁית וְשִׁשִּׁית מַפְרִישִׁין מַעֲשֵׂר עָנִי חֵלֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ב בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר תְּבוּאוֹת וְקִטְנִיּוֹת וְיִרָקוֹת. וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא אֶחָד בְּתִשְׁרֵי. וּבט"ו בִּשְׁבָט הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר הָאִילָנוֹת. כֵּיצַד. תְּבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁלִישִׁית אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ וְנֶאֶסְפוּ בַּשְּׁלִישִׁית מַפְרִישִׁין מֵהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאִם לֹא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת אֶלָּא לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁלִישִׁית מַפְרִישִׁין מֵהֶן מַעֲשֵׂר עָנִי. וְכֵן פֵּרוֹת הָאִילָן שֶׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת קֹדֶם ט"ו בִּשְׁבָט שֶׁל שְׁלִישִׁית אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ וְנֶאֶסְפוּ אַחַר כֵּן בְּסוֹף שָׁנָה שְׁלִישִׁית מִתְעַשְּׂרִין לְשֶׁעָבַר וּמַפְרִישִׁין מֵהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְכֵן אִם בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת קֹדֶם ט"ו בִּשְׁבָט שֶׁל רְבִיעִית אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ וְנֶאֶסְפוּ בְּרִבְיעִית מַפְרִישִׁין מֵהֶן מַעֲשֵׂר עָנִי. וְאִם בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת אַחַר ט"ו בִּשְׁבָט מִתְעַשְּׂרִין לְהַבָּא:

ג וְהֶחְרוּבִין אַף עַל פִּי שֶׁחָנְטוּ פֵּרוֹתֵיהֶן קֹדֶם ט"ו בִּשְׁבָט מִתְעַשְּׂרִין לְהַבָּא. הוֹאִיל וּמִתְעַשְּׂרוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. יֵרָאֶה לִי שֶׁאֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִין אֶלָּא בְּחָרוּבֵי צַלְמוֹנָה וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן שֶׁאֵין רְאוּיִין לְמַאֲכַל רֹב הָאָדָם. וְהֵן הֵן שֶׁמִּתְעַשְּׂרוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. אֲבָל שְׁאָר הֶחָרוּבִין יֵרָאֶה לִי שֶׁהֵן כִּשְׁאָר פֵּרוֹת הָאִילָן:

ד הַיֵּרָק בִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עִשּׂוּרוֹ. כֵּיצַד. אִם נִלְקַט בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁלִישִׁית אַף עַל פִּי שֶׁבָּא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת וְנִגְמַר בַּשְּׁנִיָּה מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ מַעֲשַׂר עָנִי. וְאִם נִלְקַט בְּרִבְיעִית מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

ה וְכֵן הָאֶתְרוֹג בִּלְבַד מִשְּׁאָר פֵּרוֹת הָאִילָן הֲרֵי הוּא כְּיֵרָק וְהוֹלְכִין אַחַר לְקִיטָתוֹ בֵּין לְמַעֲשֵׂר בֵּין לִשְׁבִיעִית. כֵּיצַד. אִם נִלְקַט בַּשְּׁלִישִׁית אַחַר ט"ו בִּשְׁבָט מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ מַעֲשַׂר עָנִי אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרָה בַּשְּׁנִיָּה. וְכֵן אִם נִלְקַט בָּרְבִיעִית קֹדֶם ט"ו בִּשְׁבָט מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר עָנִי. נִלְקַט בָּרְבִיעִית אַחַר ט"ו בִּשְׁבָט מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

ו וְאַף עַל פִּי שֶׁהוֹלְכִין אַחַר לְקִיטָתוֹ אֶתְרוֹג בַּת שִׁשִּׁית שְׁנִכְנְסָה לַשְּׁבִיעִית אֲפִלּוּ הָיְתָה כְּזַיִת וְנַעֲשֵׂית כְּכִכָּר חַיֶּבֶת בְּמַעַשְׂרוֹת:

ז הָאֲבְיוֹנוֹת שֶׁל צָלָף נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמָרֵי אִילָן וְחֲמָרֵי זְרָעִים. שֶׁאִם הָיוּ מִשָּׁנָה שְׁנִיָּה שְׁנִכְנְסָה לַשְּׁלִישִׁית וְנִלְקְטוּ קֹדֶם ט"ו בִּשְׁבָט מַפְרִישִׁין מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר אַחֵר וּפוֹדֵהוּ. וְאַחַר שֶׁפּוֹדֵהוּ נוֹתְנוֹ לָעֲנִיִּים וְאוֹכֵל פִּדְיוֹנוֹ בְּתוֹרַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְנִמְצָא כְּמוֹ שֶׁהִפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמַעֲשַׂר עָנִי:

ח הָאֹרֶז וְהַדֹּחַן וְהַשֻּׁמְשְׁמִין אַף עַל פִּי שֶׁהִשְׁרִישׁוּ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין הוֹלְכִין בָּהֶן אֶלָּא אַחַר גְּמַר הַפְּרִי וּמִתְעַשְּׂרִין לְהַבָּא. וְכֵן פּוֹל הַמִּצְרִי אַף עַל פִּי שֶׁמַּקְצָתוֹ הִשְׁרִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּמִקְצָתוֹ לְאַחֲרָיו צוֹבֵר גָּרְנוֹ לְתוֹכוֹ וְתוֹרֵם וּמְעַשֵּׂר מִן הַכֹּל כְּאֶחָד שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר גְּמַר הַפְּרִי׃

ט הַבְּצָלִים הַסָּרִיסִים שֶׁמָּנַע מֵהֶם מַיִם שְׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְשֶׁל בַּעַל שֶׁמָּנַע מֵהֶם שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. מִתְעַשְּׂרִין לְשֶׁעָבַר. מָנַע מֵהֶם פָּחוֹת מִכָּאן אַף עַל פִּי שֶׁהִתְחִילוּ לִיבַשׁ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתְעַשְּׂרִין לְהַבָּא׃

י פּוֹל הַמִּצְרִי שֶׁהֵבִיא שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם זְרָעוֹ לְזֶרַע מִתְעַשֵּׂר לְשֶׁעָבַר. זְרָעוֹ לְיָרָק מִתְעַשֵּׂר לְהַבָּא. זָרְעוֹ לְזֶרַע וּלְיָרָק אוֹ שֶׁזְּרָעוֹ לְזֶרַע וְחִשֵּׁב עָלָיו לְיָרָק מְעַשֵּׂר מִזְּרָעוֹ עַל יְרָקוֹ וּמִירָקוֹ עַל זַרְעוֹ. לֹא הֵבִיא שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם זְרָעוֹ לְזֶרַע זַרְעוֹ מִתְעַשֵּׂר לְשֶׁעָבַר וִירָקוֹ בְּשָׁעַת לְקִיטָתוֹ עִשּׂוּרוֹ. וְהוּא שֶׁלִּקֵּט מִמֶּנּוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אֲבָל אִם לִקֵּט מִמֶּנּוּ אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה בֵּין יְרָקוֹ בֵּין זַרְעוֹ מִתְעַשֵּׂר לְהַבָּא. זְרָעוֹ לְזֶרַע וְחִשֵּׁב עָלָיו לְיָרָק הוֹלְכִין אַחַר מַחֲשַׁבְתּוֹ. זְרָעוֹ לְיָרָק וְחִשֵּׁב עָלָיו לְזֶרַע אֵין מַחֲשֶׁבֶת זֶרַע חָלָה עָלָיו אֶלָּא אִם כֵּן מָנַע מִמֶּנּוּ שָׁלֹשׁ אֲרִיּוֹת. וְהוּא שֶׁהֵבִיא שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲבָל אִם לֹא הֵבִיא שְׁלִישׁ אֶלָּא לְאַחֲרָיו אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִמְנַע מִלֶּאֱרוֹת מִמֶּנּוּ שָׁלֹשׁ אֲרִיּוֹת. זַרְעוֹ לְזֶרַע וְעָשָׂה כֻּלּוֹ קַצָּצִין גְּמוּרִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה זַרְעוֹ מִתְעַשֵּׂר לְשֶׁעָבַר. וִירָקוֹ בְּשָׁעַת לְקִיטָתוֹ. מִקְצָתוֹ עָשָׂה קַצָּצִין גְּמוּרִין וּמִקְצָתוֹ לֹא עָשָׂה. זֶה שֶׁאָמְרוּ צוֹבֵר גָּרְנוֹ לְתוֹכוֹ וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִזַּרְעוֹ עַל יְרָקוֹ וּמִירָקוֹ עַל זַרְעוֹ׃

יא פֵּרוֹת שָׁנָה שְׁנִיָּה שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּפֵרוֹת שְׁלִישִׁית. אוֹ שֶׁל שְׁלִישִׁית בִּרְבִיעִית. הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. מֻחֲצָה לְמֻחֲצָה מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִן הַכֹּל. אֲבָל לֹא מַעֲשַׂר עָנִי שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי חָמוּר שֶׁהֲרֵי הוּא קָדֵשׁ וּמַעֲשַׂר עָנִי חֹל. וְכֵן פֵּרוֹת שֶׁהֵן סָפֵק אִם פֵּרוֹת שְׁנִיָּה הֵם אוֹ פֵּרוֹת שְׁלִישִׁית מַפְרִישׁ מֵהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׃

יב כָּל הַפָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן פָּטוּר מִן הַשֵּׁנִי וּמִן הֶעָנִי. וְכָל שֶׁחַיָּב בְּרִאשׁוֹן חַיָּב בִּשְׁנֵיהֶם. וְכָל הַתּוֹרֵם מוֹצִיא מַעֲשֵׂר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ תּוֹרֵם אֵינוֹ מוֹצִיא מַעֲשֵׂר זֶה. כָּל מִי שֶׁאִם תָּרַם תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה כָּךְ אִם עִשֵּׂר מַעֲשֵׂר זֶה הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר. וְכָל מִי שֶׁאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה כָּךְ אִם הוֹצִיא מַעֲשֵׂר זֶה אֵינוֹ מַעֲשֵׂר׃

יג פֵּרוֹת שֶׁהוֹצִיא מֵהֶן מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן קֹדֶם שֶׁיִּקְבְּעוּ לַמַּעֲשֵׂר הֲרֵי זֶה אוֹכֵל מֵהֶן עַרְאַי קֹדֶם שֶׁיּוֹצִיא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן קוֹבֵעַ לַשֵּׁנִי. אֲבָל מְשֻׁנְקְבְּעוּ לְמַעֲשֵׂר אַף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיא אֶת הָרִאשׁוֹן אָסוּר לֶאֱכֹל מֵהֶן עַרְאַי עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת הַשֵּׁנִי אוֹ אֶת מַעֲשַׂר עָנִי׃

יד מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הוֹאִיל וְטָעוּן הַבָּאַת מָקוֹם אֵין מְבִיאִין אוֹתוֹ מִחוּצָה לָאָרֶץ כִּבְכוֹר בְּהֵמָה. לְפִיכָךְ לֹא חִיְּבוּ לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסוּרְיָא. וְיֵרָאֶה לִי שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁמַּפְרִישִׁים בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וּבְמִצְרַיִם פּוֹדִין אוֹתוֹ וּמְבִיאִין דָּמָיו לִירוּשָׁלַיִם. וְכֵן יֵרָאֶה לִי שֶׁלֹּא חִיְּבוּ מְקוֹמוֹת אֵלּוּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא כְּדֵי לְקַבֵּעַ מַעֲשֵׂר עָנִי כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ עֲנֵיֵי יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם:

פרק ב

א מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נֶאֱכָל לִבְעָלָיו לְפָנִים מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם" וְגוֹ'. וְנוֹהֵג בְּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בְּפְנֵי הַבַּיִת אֲבָל אֵינוֹ נֶאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם אֶלָּא בְּפְנֵי הַבַּיִת שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ מָה בְּכוֹר אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בְּפְנֵי הַבַּיִת אַף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֹא יֵאָכֵל אֶלָּא בְּפְנֵי הַבַּיִת:

ב מִדַּת חֲסִידוּת שֶׁפּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּזְּמַן הַזֶּה בְּשָׁוְיוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁפּוֹדִין אוֹתוֹ בִּפְנֵי הַבַּיִת. וְהוֹרוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁאִם רָצָה לִפְדּוֹת שָׁוֶה מָנֶה בִּפְרוּטָה לְכַתְּחִלָּה בַּזְּמַן הַזֶּה פּוֹדֶה. לֹא יְהֶיֶה זֶה חָמוּר מִן הַקֹּדֶשׁ. וּמַשְׁלִיךְ הַפְּרוּטָה לַיָּם הַגָּדוֹל:

ג וְכֵן אִם חִלֵּל מַעֲשֵׂר שָׁוֶה מָנֶה עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה מִפֵּרוֹת אֲחֵרוֹת הֲרֵי זֶה מְחֻלָּל. וְשׁוֹרֵף אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁחִלֵּל עֲלֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ תַּקָּלָה לַאֲחֵרִים. כְּפִדְיוֹן נָטַע רְבָעִי בַּזְּמַן הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מַאֲכָלוֹת:

ד כְּשֵׁם שֶׁאֵין אוֹכְלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּזְּמַן הַזֶּה בִּירוּשָׁלַיִם כָּךְ אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ שָׁם. וְאֵין מְחַלְּלִין אוֹתוֹ וְאֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ. וְאִם נִכְנַס בִּירוּשָׁלַיִם אַף בַּזְּמַן הַזֶּה אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם וּמַנִּיחִים אוֹתוֹ שָׁם עַד שֶׁיֵּרָקֵב וְכֵן אִם עָבַר וְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם מַנִּיחִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֵּרָקֵב. לְפִיכָךְ אֵין מַפְרִישִׁים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם בַּזְּמַן הַזֶּה אֶלָּא מוֹצִיאִין אֶת הַפֵּרוֹת בְּטָבְלָן חוּץ לָעִיר וּמַפְרִישִׁין אוֹתוֹ שָׁם וּפוֹדֵהוּ. וְאִם הִפְרִישׁוּ שָׁם בַּזְּמַן הַזֶּה יֵרָקֵב:

ה כָּל הָאוֹכֵל כְּזַיִת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ שָׁשָׁתָה מִמֶּנּוּ רְבִיעִית יַיִן חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יז) "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ" וְגוֹ'. וְלוֹקֶה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ. לְפִיכָךְ אִם אָכַל שְׁלִשְׁתָּן חוּץ לַחוֹמָה לוֹקֶה שָׁלֹשׁ מַלְקִיּוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְנֶאֱמַר לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְגוֹ' לָמָּה פֹּרָטָן וְלֹא אָמַר לֹא תֹאכְלֵם בִּשְׁעָרֶיךָ לְחַיֵּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ:

ו אֵינוֹ לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה עַד שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ אַחַר שֶׁנִּכְנַס לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יז) "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ" וְגוֹ' (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ". כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס

לְמָקוֹם אֲכִילָתוֹ וַאֲכָלוֹ בַּחוּץ לוֹקֶה. אֲבָל אִם אֲכָלוֹ קֹדֶם שֶׁיִּכָּנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת מִדִּבְרֵיהֶם:

ז מִקְצָת מַעֲשֵׂר בְּפָנִים וּמִקְצָתוֹ מִבַּחוּץ הָאוֹכֵל מִזֶּה שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְנַס מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת. וְהָאוֹכֵל בַּחוּץ מִזֶּה שֶׁנִּכְנַס לוֹקֶה:

ח אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם אֶלָּא אִם כֵּן נִטְמָא שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כד) "כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם" בְּרִחוּק מָקוֹם הוּא נִפְדֶּה וְאֵינוֹ נִפְדֶּה בְּקֵרוּב מָקוֹם. הָיָה הוּא בְּפָנִים וּמַשָּׂאוֹ בַּחוּץ אֲפִלּוּ הָיָה אוֹחֵז אוֹתוֹ בְּקָנֶה הוֹאִיל וְלֹא נִכְנַס הַמַּעֲשֵׂר הֲרֵי זֶה מֻתָּר לְפָדוֹתוֹ שָׁם בְּצַד הַחוֹמָה:

ט מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם אֲפִלּוּ שֶׁל דְּמַאי אָסוּר לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם שֶׁכְּבָר קִלְטוּהוּ מְחִצּוֹת. וְכֵן פֵּרוֹת הַנִּלְקָחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ". עָבַר וְהוֹצִיאָן אוֹ שֶׁיָּצְאוּ בִּשְׁגָגָה יַחְזְרוּ וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. וּקְלִיטַת מְחִצּוֹת מִדִּבְרֵיהֶם אֲפִלּוּ מַעֲשֵׂר שֶׁאֵין בְּחֻמְשׁוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם מְחִצּוֹת קוֹלְטוֹת אוֹתוֹ וְאָסוּר לְהוֹצִיאוֹ. אֲבָל מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִכְנָסִין לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאִין:

י פֵּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְעָבְרוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם וְיָצְאוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִפֵּרוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם. אֶלָּא יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם וְאֵינוֹ נִפְדֶּה בַּחוּץ. אֲפִלּוּ עָשָׂה כָּל הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחַר שֶׁיָּצְאוּ עַל פֵּרוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ יַחְזְרוּ וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. חֹמֶר הוּא בְּמְחִצּוֹת יְרוּשָׁלַיִם הוֹאִיל וְקִלְטוּ קָלְטוּ:

יא פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן שֶׁעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם וְיָצְאוּ. כְּגוֹן סַלֵּי עֲנָבִים לְגַת וְסַלֵּי תְּאֵנִים בְּמֻקְצֶה. מֻתָּר לְפָדוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם בַּחוּץ. וְכֵן פֵּרוֹת דְּמַאי אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם וְיָצְאוּ פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן בַּחוּץ:

יב פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמְאוּ בִּירוּשָׁלַיִם וּפְדָאָן אִם נִטְמְאוּ בְּוַלַד הַטֻּמְאָה אָסוּר לְהוֹצִיאָן. אֶלָּא יֵאָכְלוּ בְּפָנִים מִפְּנֵי שְׁוֻלַּד הַטֻּמְאָה מִדִּבְרֵיהֶם. וְאִם נִטְמְאוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ בַּחוּץ וַאֲפִלּוּ בְּוַלַד הַטֻּמְאָה אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם הֲרֵי אֵלּוּ נִפְדִּין וְנֶאֱכָלִין בְּכָל מָקוֹם:

יג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהִכְנִיסָן עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּתְפַּשֵּׂם הַמְּחִצּוֹת. אֲבָל אִם לֹא הִתְנָה הוֹאִיל וְנִכְנַס הֲרֵי הוּא טָהוֹר מִן הַתּוֹרָה [שֶׁאֵין וָלָד מְטַמֵּא שֵׁנִי מִן הַתּוֹרָה] וּכְבָר קִלָּטוּהוּ מְחִצּוֹת וְאֵינוֹ יוֹצֵא:

יד תִּלְתָּן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מֻתָּר לְאָכְלָהּ צְמְחוֹנִין שֶׁכָּךְ הִיא רְאוּיָה לַאֲכִילָה. וְכֵן כַּרְשִׁינֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵאָכְלוּ צְמְחוֹנִין. וְאִם עָשָׂה מֵהֶם עִסָּה הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת לְהִכָּנֵס לִירוּשָׁלַיִם וּלְהוֹצִיאָהּ שֶׁאֵינָן בִּכְלַל הַפֵּרוֹת. וְאִם נִטְמְאוּ בִּירוּשָׁלַיִם יִפָּדוּ וְיֵאָכְלוּ בַּחוּץ:

טו אֵילָן שֶׁעוֹמֵד לְפָנִים מִן הַחוֹמָה וְנוֹפוֹ נוֹטֶה חוּץ לַחוֹמָה אֵין אוֹכְלִין תַּחַת נוֹפוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנַס תַּחַת נוֹפוֹ אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ שֶׁהֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם:

טז בָּתִּים שֶׁבְּצַד הַחוֹמָה שֶׁפִּתְחֵיהֶם לִפְנִים מִן הַחוֹמָה וַחֲלָלָן לְחוּץ. מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וּלְפָנִים כִּלְפָנִים לְכָל דָּבָר וּמִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ אֵין אוֹכְלִים שָׁם וְאֵין פּוֹדִין שָׁם לְהַחֲמִיר. הָיָה חֲלָלָן לְפָנִים וּפִתְחֵיהֶם לַחוּץ. מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ כְּלַחוּץ פּוֹדִין בּוֹ וְאֵין אוֹכְלִין. וּמִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וּלְפָנִים אֵין אוֹכְלִין שָׁם וְאֵין פּוֹדִין לְהַחֲמִיר. וְהַחַלּוֹנוֹת וְעֻבֵּי הַחוֹמָה כִּלְפָנִים:

פרק ג

א הָאוֹכֵל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּטֻמְאָה לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יד) "וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה". בֵּין שֶׁהַמַּעֲשֵׂר טָמֵא וְהָאוֹכֵל טָהוֹר. בֵּין שֶׁהַמַּעֲשֵׂר טָהוֹר וְהָאוֹכֵל טָמֵא. וְהוּא שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ בִּירוּשָׁלַיִם קֹדֶם שֶׁיִּפָּדֶה. שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ בְּטֻמְאָה אֶלָּא בִּמְקוֹם אֲכִילָתוֹ. אֲבָל אִם אֲכָלוֹ בְּטֻמְאָה חוּץ לִירוּשָׁלַיִם מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת:

ב וַאֲפִלּוּ לְהַדְלִיק [בּוֹ] אֶת הַנֵּר אַחַר שֶׁנִּטְמָא אָסוּר עַד שֶׁיִּפָּדֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יד) "לֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה":

ג כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהַמַּעֲשֵׂר שֶׁנִּטְמָא אֲפִלּוּ בִּירוּשָׁלַיִם פּוֹדִין וְיֹאכַל. וְאוֹכְלִין אֶת דְּמָיו בְּטָהֳרָה בְּתוֹרַת פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. אֲפִלּוּ נִטְמְאוּ הַפֵּרוֹת כֻּלָּן כְּשֶׁהֵן טֶבֶל מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּטֻמְאָה וּפוֹדֵהוּ:

ד הָעָרֵל כְּטָמֵא וְאִם אָכַל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה כְּדֶרֶךְ שֶׁלּוֹקֶה עַל אֲכִילַת תְּרוּמָה. שֶׁהַתְּרוּמָה קְרוּיָה קֹדֶשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי קָרוּי קֹדֶשׁ שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בּוֹ (ויקרא כז ל) "קֹדֶשׁ לַה'". וְטָמֵא שֶׁטָּבַל אוֹכֵל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ:

ה הָאוֹכֵל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּאֲנִינוּת שֶׁל תּוֹרָה לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יד) "לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ". וְהוּא שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ בִּמְקוֹם אֲכִילָתוֹ בִּירוּשָׁלַיִם. אֲבָל אִם אֲכָלוֹ בַּחוּץ בַּאֲנִינוּת. אוֹ שֶׁאֲכָלוֹ בִּפְנִים בַּאֲנִינוּת שֶׁל דִּבְרֵיהֶם. מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת:

ו אֵיזֶהוּ אוֹנֵן זֶה הַמִּתְאַבֵּל עַל אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁהוּא חַיָּב לְהִתְאַבֵּל עָלָיו. וּבְיוֹם הַמִּיתָה הוּא אוֹנֵן מִן הַתּוֹרָה וּבַלַּיְלָה אוֹנֵן מִדִּבְרֵיהֶן שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא י יט) "וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הַיִּיטַב בְּעֵינֵי ה'". הַיּוֹם אָסוּר וְלַיְלָה מֻתָּר. נִשְׁתַּהָה הַמֵּת יָמִים רַבִּים וְאַחַר כָּךְ נִקְבַּר. כָּל אוֹתָן הַיָּמִים שֶׁאַחַר יוֹם הַמִּיתָה עַד יוֹם הַקְּבוּרָה הוּא אוֹנֵן מִדִּבְרֵיהֶן. וְאֵין יוֹם הַקְּבוּרָה תּוֹפֵשׂ לַיְלוֹ:

ז וְלֹא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּלְבַד אֶלָּא כָּל הַקָּדָשִׁים כֻּלָּן אִם אֲכָלָן בַּאֲנִינוּת שֶׁל תּוֹרָה לוֹקֶה. וּבַאֲנִינוּת שֶׁל דִּבְרֵיהֶן מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת:

ח אֵין נוֹתְנִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְעַם הָאָרֶץ וְלֹא פֵּרוֹת הַנִּלְקָחוֹת בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר וְלֹא מְעוֹת מַעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טֻמְאָה. וּמֻתָּר לֶאֱכל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בַּאֲנִינוּת וְלִתְּנוֹ לְעַם הָאָרֶץ וְהוּא שֶׁיֹּאכַל כְּנֶגְדּוֹ. אֵין מַפְקִידִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶפְלּוּ אֵצֶל חָבֵר שֶׁמָּא יָמוּת וְנִמְצָא הַמַּעֲשֵׂר תַּחַת יַד בְּנוֹ עַם הָאָרֶץ. אֲבָל מַפְקִידִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵצֶל עַם הָאָרֶץ:

ט מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אָסוּר לְאַבֵּד אֶפְלּוּ מְעוּטוֹ בַּדְּרָכִים. אֶלָּא מוֹלִיכוֹ כָּל שֶׁהוּא אוֹ מוֹלִיךְ דָּמָיו לִירוּשָׁלַיִם. וּמֻתָּר לְאַבֵּד מְעוּט מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בַּדְּרָכִים. וְכַמָּה הִיא מְעוּט פָּחוֹת מִכִּגְרוֹגֶרֶת בֵּין בְּאֹכֶל שֶׁלֹּם בֵּין בְּפָרוּס. אֲבָל כִּגְרוֹגֶרֶת אֵין מְאַבְּדִין אוֹתוֹ. וְהַמַּפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי פָּחוֹת מִכִּגְרוֹגֶרֶת הֲרֵי זֶה נוֹתְנוֹ לְעַם הָאָרֶץ וְאוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ אֲבָל לֹא יַפְרִישֶׁנּוּ לְכַתְּחִלָּה לְאַבְּדוֹ שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין לְאַבֵּד:

י מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִתָּן לָאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ". וְסֵיכָה כִּשְׁתִיָּה. וְאָסוּר לְהוֹצִיאוֹ בִּשְׁאָר צְרָכָיו כְּגוֹן לִקַּח בּוֹ כֵּלִים וּבְגָדִים וַעֲבָדִים שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יד) "לֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת" כְּלוֹמַר לֹא הוֹצֵאתִי אוֹתוֹ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּם אֶת הַגּוּפוֹ. וְאִם הוֹצִיא מִמֶּנּוּ בִּשְׁאָר דְּבָרִים אֶפְלּוּ בְּדָבָר מְצָוָה כְּגוֹן שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין לְמֵת מִצְוָה הֲרֵי זֶה אוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ בְּתוֹרַת מַעֲשֵׂר:

יא מַעֲשֵׂר אוֹכֵל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהֵאָכֵל וְשׁוֹתֶה דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁתּוֹת וְסָךְ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ. וְלֹא יָסוּךְ יַיִן וְחֹמֶץ אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן. וְלֹא יִסְחֹט אֶת הַפֵּרוֹת לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין חוּץ מִזֵּיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבַד. [וְאֵין מְפַטְּמִין אֶת הַשֶּׁמֶן אֲבָל מְפַטְּמִין אֶת הַיַּיִן]. וְאֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לֶאֱכל פַּת שֶׁעִפְּשָׁה וְשֶׁמֶן שֶׁנִּסְרַח. אֶלָּא כַּיּוֹן שֶׁנִּפְסַל מֵאֹכֶל אָדָם פְּקָעָה קְדֻשָּׁה מִמֶּנּוּ:

יב כָּל שֶׁמֻּתָּר לְזָרִים לֶאֱכלוֹ בִּתְרוּמָה כָּךְ מֻתָּר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֶאֱכלוֹ בְּתוֹרַת חֻלִּין. שְׁמָרִים שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנָּתַן עֲלֵיהֶם מַיִם. רִאשׁוֹן אָסוּר כְּמַעֲשֵׂר וְשֵׁנִי מֻתָּר כְּחֻלִּין. וְשֶׁל דְּמַאי אֶפְלּוּ רִאשׁוֹן מֻתָּר:

יג יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁנִּפַּל לְתוֹכוֹ דְּבַשׁ וְהַתַּבְלִין וְהִשְׁבִּיחוּ הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְכֵן דָּגִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם קַפְלוֹטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהִשְׁבִּיחוּ הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

יד עִסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֲפָאָהּ וְהִשְׁבִּיחָה הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי. זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁשִּׁבְחוֹ נִכָּר אִם הוֹתִיר בְּמִדָּה הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לֹא הוֹתִיר הַמִּדָּה הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי בִּלְבַד. וְכָל שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ נִכָּר אֲפִלּוּ הוֹתִיר הַמִּדָּה הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי בִּלְבַד:

טו כֵּיצַד הַשֶּׁבַח. לְפִי חֶשְׁבּוֹן. יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁשָּׁוֶה שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּפַּל לְתוֹכוֹ דְּבַשׁ וְתַבְלִין שָׁוֶה זוּז אֶחָד וְהוֹסִיפָה בְּמִדָּתוֹ וְהִשְׁבִּיחוּהוּ וַהֲרֵי הַכֹּל שָׁוֶה חֲמִשָּׁה חוֹשְׁבִין הַכֹּל בְּאַרְבָּעָה וּרְבִיעַ. וְכֵן עַל דֶּרֶךְ זֶה בְּשְׁאָר הַדְּבָרִים:

טז מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁנִּתַּן לְסִיכָה אֵין נוֹתְנִין אוֹתוֹ לֹא עַל גַּבֵּי צִינִית וְלֹא עַל גַּבֵּי חֲזָזִית. וְאֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ קָמַע וְכַיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהֲרֵי לֹא נִתַּן לִרְפוּאָה:

יז מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז ל) "לַה' הוּא". לְפִיכָךְ אֵינוֹ נִקְנֶה בְּמַתָּנָה אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לוֹ הַטֶּבֶל וְהַמְקַבֵּל מַפְרִישׁ הַמַּעֲשֵׂר. וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה וְאֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ וְאֵין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ וְאֵין מַרְהִינִין אוֹתוֹ:

יח כֵּיצַד אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ. לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ וִימַשְׁכְּנֶנּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ. עָבַר וּמִשְׁכְּנוֹ מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ. כֵּיצַד אֵין מַרְהִינִין אוֹתוֹ. לֹא יֹאמַר לוֹ הֵא לְךָ מַעֲשֵׂר זֶה וְיִהְיֶה בְּיָדְךָ וְתֵן לִי עָלָיו מָעוֹת. כֵּיצַד אֵין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ. לֹא יֹאמַר לוֹ הֵא לְךָ יַיִן מַעֲשֵׂר וְתֵן לִי שֶׁמֶן מַעֲשֵׂר. אֲבָל אוֹמֵר לוֹ הֵא לְךָ יַיִן שֶׁאֵין לִי שֶׁמֶן וְאִם רָצָה חֲבֵרוֹ לִתֵּן לוֹ שֶׁמֶן מֻתָּר שֶׁהֲרֵי לֹא הֶחֱלִיף עִמּוֹ אֶלָּא הוֹדִיעוֹ שֶׁאֵין לוֹ וְאִם רָצָה הַלָּה לִתֵּן יִתֵּן:

יט מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ אֲפִלּוּ דִּינְרֵי זָהֹב. וַאֲפִלּוּ לְחַלֵּל עָלֶיהָם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחֵר גְּזֵרָה שֶׁמָּא לֹא יְכַוֵּן מִמֶּנּוּ מִשְׁקָלוֹ וְנִמְצְאוּ הַפֵּרוֹת חֲסֵרִים וְהוּא שׁוֹקֵל בָּהֶן מָעוֹת לְחַלֵּל עָלֶיהָם מַעֲשֵׂר אַחֵר נִמְצָא מוֹצִיא מַעֲשֵׂר לְחֻלִּין בְּפָחוֹת בְּדָמָיו:

כ הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין שׁוֹקְלִין זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְכֵן מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין שׁוֹקְלִים כְּנֶגְדָּן וְאֵין מוֹכְרִין אוֹתָם וְאֵין מַחְלִיפִין וְלֹא מַרְהִינִין. וְלֹא יִתְּנֵם לְשֻׁלְחָנִי לְהִתְנָאוֹת בָּהֶן וְלֹא יַלְוֶה אוֹתָן לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶן. וְאִם הִלְוָן שֶׁלֹּא יַעֲלֶה חֲלַדָּה מֻתָּר:

כא וְאֵין פּוֹרְעִין מֵהֶם אֶת הַמִּלְוֶה. אֵין עוֹשִׂין מֵהֶן שׁוֹשְׁבִינוּת וְאֵין מְשַׁלְּמִין מֵהֶן הַגְּמוּלִין. וְאֵין פּוֹסְקִין מֵהֶם צְדָקָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. אֲבָל מְשַׁלְּמִין מֵהֶן דְּבָרִים שֶׁהֵן גְּמִילוּת חֲסָדִים. וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ:

כב לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ הַעַל אֶת הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ לִירוּשָׁלַיִם וְטל מֵהֶן חֻלְקְךָ שֶׁנִּמְצָא זֶה כְּנוֹטֵל שְׂכָר מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל הֲבָאָתוֹ לִירוּשָׁלַיִם. אֲבָל אוֹמֵר לוֹ הַעֲלֵם שֶׁנֹּאכְלֵם וְשֶׁנִּשְׁתֵּם בִּירוּשָׁלַיִם:

כג אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ בִּירוּשָׁלַיִם לְסוּף אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁנִּסּוֹכָה יָדוֹ וְאֵין זֶה בִּשְׂכַר סִיכָתוֹ:

כד כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהַמַּעֲשֵׂר מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא. לְפִיכָךְ אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהַגּוֹנֵב מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְהַגּוֹזְלוֹ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם חֹמֶשׁ:

כה הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ לְבֶדֶק הַבַּיִת הֲרֵי זֶה פּוֹדֶה אוֹתוֹ מִי שֶׁפּוֹדֵהוּ עַל מְנָת לִתֵּן לַהֶקְדֵּשׁ אֶת שֶׁלּוֹ וּלְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶת שֶׁלּוֹ:

פרק ד

א הָרוֹצֶה לְפַדּוֹת פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פּוֹדֶה אוֹתָן בִּדְמֵיהֶן וְאוֹמֵר הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ תַּחַת הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ אוֹ הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלוֹת עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ. וְאִם לֹא פֵּרֵשׁ אֶלָּא הִפְרִישׁ מָעוֹת בְּלִבּוֹ כְּנֶגֶד הַפֵּרוֹת דַּיּוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ וְיֵצְאוּ הַפֵּרוֹת לְחֻלִּין. וְיַעֲלוּ הַמָּעוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצִיאֵם שָׁם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כד) "וְכִי יִרְבֶּה מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ":

ב וְכֵן אִם רָצָה לְחַלֵּל פֵּרוֹת הַמַּעֲשֵׂר עַל פֵּרוֹת אֲחֵרוֹת. יַעֲלוּ הַפֵּרוֹת הַשְּׁנִיּוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. וְלֹא יְחַלֵּל מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְלֹא מִן הַיָּפָה עַל הָרַע וַאֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ הַמִּין. וְאִם חִלֵּל הֲרֵי הֵן מְחֻלָּלוֹת:

ג הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְבֹרָךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל פִּדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאִם חִלְּלָן עַל פֵּרוֹת אֲחֵרוֹת אוֹ שֶׁחִלֵּל מָעוֹת עַל הַפֵּרוֹת מְבֹרָךְ עַל חִלּוּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְהַפּוֹדֶה אוֹ הַמְחַלֵּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵינוֹ צָרִיךְ בְּרָכָה:

ד כְּשֶׁפּוֹדִין אֶת הַמַּעֲשֵׂר אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ לְשֵׁם מַעֲשֵׂר אֶלָּא לְשֵׁם חֻלִּין. וְאוֹמְרִין כַּמָּה שָׁוִין פֵּרוֹת חֻלִּין אֵלּוּ וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁהֵן מַעֲשֵׂר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּזֶּה:

ה אֵין מְחַלְּלִין מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מָעוֹת אֲחֵרוֹת. בֵּין שֶׁהָיוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ כֶּסֶף אוֹ אֵלּוּ וְאֵלּוּ נְחשֶׁת. [אוֹ הָרִאשׁוֹנוֹת כֶּסֶף וְהַשְּׁנִיּוֹת נְחשֶׁת. אוֹ] הָרִאשׁוֹנוֹת נְחשֶׁת וְהַשְּׁנִיּוֹת כֶּסֶף. וְאִם עָבַר וְחִלֵּל הֲרֵי אֵלּוּ מְחֻלָּלִין:

ו אֵין מְחַלְּלִין מָעוֹת מַעֲשֵׂר עַל הַפֵּרוֹת. וְאִם חִלֵּל יַעֲלוּ הַפֵּרוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. וְלֹא יְחַלְּלֵם עַל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף חַיִּין. וְאִם חִלֵּל לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר שֶׁמָּא יְגַדֵּל מֵהֶם עֲדָרִים עֲדָרִים. אֲבָל אִם חִלֵּל עַל שְׁחוּטִים הֲרֵי הֵן כִּשְׁאָר הַפֵּרוֹת וְיַעֲלוּ וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם וְיֵצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין:

ז בִּשְׁעַת הַדְּחָק מֻתָּר לְחַלֵּל מָעוֹת הַכֶּסֶף עַל שֶׁל נְחשֶׁת. לֹא שֶׁיִּקְנֵם כֵּן אֶלָּא עַד שֶׁיִּמְצָא רֶוַח. וְיַחֲזֹר וִיחַלֵּל מָעוֹת הַנְּחשֶׁת עַל מָעוֹת הַכֶּסֶף:

ח מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי מְחַלְּלִים אוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה כֶּסֶף עַל כֶּסֶף וְכֶסֶף עַל נְחשֶׁת וּנְחשֶׁת עַל נְחשֶׁת וּנְחשֶׁת עַל הַפֵּרוֹת וְיַעֲלוּ אוֹתָן הַפֵּרוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם:

ט אֵין פּוֹדִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר אֶלָּא בְּכֶסֶף שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כה) "וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף". וְכֵן אִם פָּדָה לְעַצְמוֹ וְהוֹסִיף חֹמֶשׁ לֹא יְהֶיֶה הַחֹמֶשׁ אֶלָּא כֶּסֶף כַּקֶּדֶם. וְאֵין פּוֹדִין בְּכֶסֶף שֶׁאֵינוֹ מַטְבֵּעַ אֶלָּא בְּכֶסֶף מְפֻתָּח שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה אוֹ כְּתָב [שֶׁנֶּאֱמַר וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף]. וְאִם פָּדָה בְּלָשׁוֹן שֶׁל כֶּסֶף וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְהוּא הַנִּקְרָא אֲסִימוֹן לֹא עָשָׂה כְּלוּם. וְאֵין פּוֹדִין בְּפָחוֹת מִפְּרוּטָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּפוֹדֶה בַּאֲסִימוֹן:

י אֵין פּוֹדִין בְּמַטְבֵּעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא בְּאוֹתוֹ זְמַן וּבְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כו) "וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ" עַד שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְהוֹצָאָה. וּמַטְבֵּעַ מְלָכִים הָרִאשׁוֹנִים אִם יוֹצֵא מִשָּׁמָם פּוֹדִין בּוֹ:

יא אֵינוֹ פּוֹדֶה בְּמָעוֹת שֶׁאֵינָן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כה) "וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ". נָפַל כִּיסוֹ לְבוֹר וְהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ פּוֹדֶה בּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא בִּרְשׁוּתוֹ:

יב הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וּמָעוֹת בְּיָדוֹ וְאָנַס בָּא כְּנֶגְדּוֹ אִם יָכוֹל לְהַצִּיל עַל יְדֵי הַדְּחָק פּוֹדֶה בָּהֶן פֵּרוֹת שֶׁבְּבֵיתוֹ. וְאִם לָאו וְאָמַר פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי מְחֻלָּלִין עַל הַמָּעוֹת הַלָּלוּ לֹא אָמַר כְּלוּם:

יג הַמֵּנִיחַ מָעוֹת לִהְיוֹת מְחֻלָּל עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֲרֵי זֶה פּוֹדֶה בָּהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִים. מְצָאָן שֶׁאָבְדוּ חוֹשֵׁשׁ לְכָל מַה שֶּׁפָּדָה בָּהֶן לְמַפְרֵעַ:

יד מִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד בִּטְבָרְיָא וְיֵשׁ לוֹ מָעוֹת (בְּבָל) בְּבָבֶל אֵינוֹ מְחֻלָּל עֲלֵיהֶם. הָיוּ לוֹ מָעוֹת מִמַּטְבֵּעַ טְבָרְיָא בְּבָבֶל מְחֻלָּל עֲלֵיהֶם. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

טו הָאוֹמֵר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְחֻלָּל עַל סֶלַע שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדִי מִכִּיס זֶה עַל סֶלַע שֶׁאֶפְרֹט מִדִּינָר זָהָב זֶה עַל פּוּנְדְיוֹן שֶׁאֶפְרֹט מִסֶּלַע זֶה הֲרֵי זֶה חִלֵּל. וְסֶלַע שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדוֹ אוֹ שֶׁיִּפְרֹט תְּהִי מַעֲשֵׂר:

טז אָמַר הֲרֵי מַעֲשֵׂר מְחֻלָּל עַל סֶלַע שֶׁהָיְתָה בְּיַד בְּנִי לֹא חִלֵּל. שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה בְּיָדוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה:

יז הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי קֹדֶם שֶׁיַּפְרִישֶׁנּוּ כְּגוֹן שֶׁאָמַר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל פֵּרוֹת אֵלּוּ פָּדוּי בְּמָעוֹת אֵלּוּ לֹא אָמַר כְּלוּם וְלֹא קָבַע מַעֲשֵׂר. אֲבָל אִם קָבַע וְאָמַר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן בַּצָּפוֹן אוֹ בַּדָּרוֹם מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת אֵלּוּ הֲרֵי זֶה פָּדוּי:

יח כְּשֶׁפּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פּוֹדִין אוֹתוֹ בְּשָׁוְיוֹ. וְיֵשׁ לוֹ לִפְדּוֹת בַּשַּׁעַר הַזּוֹל כְּמוֹת שֶׁהַחֲנָוָנִי לוֹקֵחַ וְלֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר. וְנוֹתֵן הַמָּעוֹת כְּמוֹת שֶׁהַשֻּׁלְחָנִי פּוֹרֵט לֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מְצָרֵף. וְאִם עָבַר וּפָדָה שָׁוֶה מָנֶה בִּפְרוּטָה אוֹ חִלֵּל שָׁוֶה מָנֶה עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה הֲרֵי זֶה מְחֻלָּל:

יט הָיְתָה הַסֶּלַע חֲסֵרָה שְׁתוּת אוֹ פָּחוֹת מִשְּׁתוּת אִם הָיְתָה יוֹצֵאת עַל יְדֵי הַדְּחָק מְחֻלָּל עֲלֶיהָ לְכַתְּחִלָּה בְּשָׁוֶה סֶלַע וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. פָּדָה בְּסֶלַע וְנִמְצֵאת רָעָה יַחֲלִיפֶנָּה:

כ אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַכְסָרָה אֶלָּא מְדַקְדֵּק בְּמִדָּתוֹ אוֹ בְּמִשְׁקָלוֹ וְנוֹתֵן דָּמָיו. אִם הָיוּ דָּמָיו יְדוּעִים יִפְדֶּה עַל פִּי אֶחָד. וְאִם דָּבָר שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִים כְּגוֹן יַיִן שֶׁהִתְחִיל לְהַחֲמִיץ וּפֵרוֹת שֶׁהִרְקִיבוּ אוֹ מָעוֹת שֶׁהֶחֱלִידוּ יִפְדֶּה עַל פִּי שְׁלֹשָׁה תַּגָּרִים וַאֲפִלּוּ הָיָה אֶחָד מֵהֶן עַכּוּ"ם אוֹ בַּעַל הַמַּעֲשֵׂר אֲפִלּוּ אִישׁ וּשְׁתֵּי נָשָׁיו פּוֹדִין עַל פִּיהֶם. וְכוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לִפְתֹּחַ רִאשׁוֹן. וְזֶה חֹמֶר בְּמַעֲשֵׂר מִן הַהֶקְדֵּשׁ:

כא אֵין מוֹלִיכִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לִפְדוֹתָם שָׁם. וְהַמּוֹלִיךְ מִמְּקוֹם הַיִּקָּר לַמָּקוֹם הַזּוֹל אוֹ מִמָּקוֹם הַזּוֹל לְמָקוֹם הַיִּקָּר פּוֹדֶה כְּשַׁעַר מְקוֹם הַפְּדִיָּה. וְאִם הָיוּ דְּמֵאי פּוֹדִין אוֹתוֹ כַּשַּׁעַר הַזּוֹל הוֹאִיל וְנִרְאוּ לְהַמֵּכר בְּזוֹל:

כב הָיוּ לוֹ פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּגֶּרֶן וְהוֹצִיא עֲלֵיהֶם יְצִיאוֹת מִבֵּיתוֹ עַד שֶׁהֵבִיאָן לָעִיר וְהִשְׁבִּיחוּ. פּוֹדֶה כְּשַׁעַר הָעִיר וְהִפְסִיד יְצִיאוֹתָיו:

פרק ה

א הַפּוֹדֶה מַעֲשְׂרוֹ לְעַצְמוֹ בֵּין שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ בֵּין שֶׁנִּפַּל לוֹ בִּירֻשָּׁה בֵּין שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּטָבְלוֹ מַתָּנָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. הֲרֵי זֶה מוֹסִיף עָלָיו חֹמֶשׁ. אִם הָיָה שָׁוֶה אַרְבָּעָה נוֹתֵן חֲמִשָּׁה. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לא) "וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעַשְׂרוֹ חֲמִשִׁיתוֹ יֹסֵף עָלָיו":

ב וְאִשָּׁה שֶׁפָּדְתָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהּ לְעַצְמָהּ אֵינָהּ מוֹסִיפָה חֹמֶשׁ. מִפְּנֵי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ (ויקרא כז לא) "אִישׁ מִמַּעַשְׂרוֹ" וְלֹא אִשָּׁה. וְכֵן אִם פָּדָה פִּדְיוֹן פֵּרוֹת הַמַּעֲשֵׂר לְעַצְמוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ:

ג פָּדָה פֵּרוֹת מַעֲשְׂרוֹ וְהוֹסִיף חֹמֶשׁ וְחָזַר וּפָדָה הַפִּדְיוֹן לְעַצְמוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה מוֹסִיף חֹמֶשׁ שֵׁנִי עַל הַקֶּרֶן בְּלִבַּד וְאֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ עַל הַחֹמֶשׁ:

ד מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בְּחֻמְשׁוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה אֵינוֹ מוֹסִיף עָלָיו חֹמֶשׁ. וְכֵן מַעֲשֵׂר שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִין דַּיּוֹ שֶׁיֹּאמַר הוּא וְחֻמְשׁוֹ מְחֻלָּל עַל הַסֶּלַע הַזֶּה. וְכָל מַעֲשֵׂר שֶׁהוּא אֵינוֹ פּוֹדֶהוּ מִשֶּׁלּוֹ אֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ. וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵינוֹ מוֹסִיף עָלָיו חֹמֶשׁ:

ה הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהָיָה לוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחֵר שֶׁלֹּא נִפְדָּה. אִם אֵין בְּחֻמְשׁוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה דַּיּוֹ שֶׁיֹּאמַר הוּא וְחֻמְשׁוֹ מְחֻלָּל עַל מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לְצַמְצֵם אֶת מְעוֹתָיו:

ו הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר בְּיוֹתֵר עַל דָּמָיו לֹא נִתְפְּסָה הַתּוֹסֶפֶת לְמַעֲשֵׂר:

ז בַּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר בְּסֶלַע וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסֶלַע. בַּעַל הַבַּיִת קֹדֶם מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף חֹמֶשׁ. בַּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר בְּסֶלַע וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסֶלַע וּפְרוּטָה. הָאַחֵר קֹדֶם מִפְּנֵי שֶׁמּוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן:

ח מֻתָּר לְהַעֲרִים עַל פִּדְיוֹן מַעֲשְׂרוֹ. כֵּיצַד. אוֹמֵר לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וּלְעַבְדּוֹ הָעִבְרִי הֵא לָךְ אֶת הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ וּפְדֵה לְךָ בָּהֶן הַמַּעֲשֵׂר כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹסִיף חֹמֶשׁ. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ פְּדֵה לִי בָּהֶן. וְכֵן אִם אָמַר לוֹ פְּדֵה לִי מִשֶּׁלְּךָ אֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ:

ט אֲבָל לֹא יִתֵּן הַמָּעוֹת לְפִדּוֹת לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וּלְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ. נָתַן לְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִיָּה אִם מִעֲשֵׂר שֵׁנִי זֶה מִדִּבְרֵיהֶם כְּגוֹן שֶׁהָיָה מַעֲצִיל שֶׁאֵינוֹ נָקוּב דְּבָרִיו קַיָּמִין. שֶׁאָמְנָה הָעִבְרִיָּה קְטַנָּה הִיא וְאֵין הַקָּטָן זוֹכֶה לַאֲחֵרִים אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם:

י וְכֵן מַעֲרִים וְנוֹתֵן הַמַּעֲשֵׂר מַתָּנָה כְּשֶׁהוּא בְּטִבְלוֹ. וְאוֹמֵר הַנּוֹתֵן הֲרֵי הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל מָעוֹת שֶׁבַּבַּיִת:

יא שְׁנֵי אַחִין אוֹ שְׁנֵי שֻׁתָּפִין [אָב וּבְנוֹ] פּוֹדִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹסִיף חֹמֶשׁ. אִשָּׁה שֶׁהִכְנִיסָה לְבַעְלָהּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הוֹאִיל וְהוּא מָמוֹן גָּבוֹהַּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ לֹא קָנָה בַּעַל. לְפִיכָךְ אִם פָּדָהוּ אֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ:

יב הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְעַצְמוֹ וְנָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן אֶת הַחֹמֶשׁ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַחֹמֶשׁ מְעַכֵּב וַהֲרֵי נִתְחַלֵּל לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיִּתֵּן הַחֹמֶשׁ וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִפְשַׁע וְלֹא יִתֵּן:

יג מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אִם רָצָה לְצָרְפָם בְּדִינְרֵי זָהָב כְּדֵי לְהָקֵל מַשְׂאָן מְצָרְפָן. וְאִם צָרְפָן לְעַצְמוֹ אֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ שֶׁאֵין זֶה דֶּרֶךְ פְּדָיָה:

יד הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בֵּין בִּירוּשָׁלַיִם בֵּין חוּץ לִירוּשָׁלַיִם לֹא יְצָרְפֶנָּה כֵּלָּה בְּמָעוֹת נְחשֶׁת אֶלָּא בְּשֶׁקֶל מָעוֹת כֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל מָעוֹת נְחשֶׁת:

טו מֻתָּר לְחַלֵּל כֶּסֶף מַעֲשֵׂר עִם פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר עַל הַכֶּסֶף וְהוּא שֶׁיִּהוּ בַּפֵּרוֹת פְּחוֹת מִשָּׁוֶה דִּינָר. אֲבָל אִם הָיָה בָּהֶן שָׁוֶה דִּינָר לֹא יְחַלְּלֵם עִם הַכֶּסֶף אֶלָּא בִּפְנֵי עַצְמָן. כֵּיצַד. הָיוּ לוֹ פֵּרוֹת שָׁוֶה דִּינָר וּשְׁלֹשָׁה דִּינָרִין שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ מְחַלֵּל הַכֹּל עַל סֶלַע אַחַת. אֲבָל אִם הָיָה לוֹ חֲצִי דִּינָר פֵּרוֹת וַחֲצִי דִּינָר מָעוֹת מְחַלֵּל שְׁנֵיהֶם עַל דִּינָר אֶחָד:

פרק ו

א מָעוֹת חֻלִּין וּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ וְלִקֵּט מִיכָּן וּמִיכָּן. מַה שֶּׁלִּקֵּט לִקֵּט לְמַעֲשֵׂר עַד שֶׁיַּשְׁלִים. וְהַשְׁאָר חֻלִּין. וְאִם בָּלַל וְחָפַן אוֹ שֶׁלִּקֵּט מִצַּד אֶחָד וּמָצָא חָסֵר הֲרֵי זֶה לְפִי חֶשְׁבּוֹן. כֵּיצַד. הָיוּ מָאתַיִם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמֵאָה חֻלִּין. נִתְפַּזְּרוּ וּבָלָלָן וְחָפַן הַכֹּל נִמְצְאוּ מָאתַיִם וְשִׁבְעִים. הֲרֵי מֵאָה וּשְׁמוֹנִים מֵהֶן מַעֲשֵׂר וְתִשְׁעִים חֻלִּין. זֶה הַכְּלָל הַמִּתְלַקְּטִין לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהַנִּבְלָלִין לְפִי חֶשְׁבּוֹן. מַתָּנָה וְאוֹמֵר אִם אֵלּוּ שֶׁבְּיָדִי הֵן הַמַּעֲשֵׂר הַשְׁאָר חֻלִּין. וְאִם הֵן חֻלִּין הֲרֵי מְעוֹת הַמַּעֲשֵׂר בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵן מְחֻלָּלִין עֲלֵיהֶם:

ב סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְשֶׁל חֻלִּין שֶׁנִּתְעָרְבוּ מֵבִיא בַּסֶּלַע מָעוֹת וַאֲפִלּוּ מְעוֹת נְחשֶׁת וְאוֹמֵר סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא מְחֻלֶּלֶת עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ. וְאַחַר כָּךְ בּוֹרֵר אֶת הַיָּפָה שֶׁבְּשְׁתֵּיהֶן וּמְחַלֵּל הַמָּעוֹת שֶׁל נְחשֶׁת עָלֶיהָ וְתַחֲזוֹר הַסֶּלַע הַיָּפָה לְמַעֲשֵׂר:

ג הָאוֹמֵר לִבְנוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּזוּזִית זוֹ וְנִמְצָא בְּזוּזִית אַחֶרֶת הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. אָמַר לוֹ הֲרֵי שָׁם מָנֶה וְנִמְצָא מָאתַיִם הַשְׁאָר חֻלִּין. הֲרֵי שָׁם מָאתַיִם וְנִמְצָא מָנֶה הֲרֵי הוּא חֻלִּין. הִנִּיחַ מָנֶה מַעֲשֵׂר וְנִמְצָא מָאתַיִם. מָאתַיִם וְנִמְצָא מָנֶה. אֲפִלּוּ הֵן בִּשְׁנֵי כִּיסִין הַכֹּל חֻלִּין:

ד אָמַר לוֹ אָבִיו כִּיס מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִי בַּבַּיִת. הָלַךְ וּמָצָא שָׁם שְׁלֹשָׁה כִּיסִים. הַגָּדוֹל שֶׁבְּכֻלָּן מַעֲשֵׂר וְהַשְּׁאָר חֻלִּין. וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא יֹאכַל מִן הַקְּטַנִּים עַד שֶׁיְּחַלְּלֵם עַל הַגָּדוֹל:

ה מִי שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק וְאָמְרוּ לוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלְּךָ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְהִרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ. בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים כְּדֶרֶךְ שֶׁבּוֹדְקִין לְגִטִּין וַהֲרֵי דְּבָרָיו קַיָּמִין:

ו אָמְרוּ לוֹ בַּחֲלוֹם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל אָבִיךָ שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ הֲרֵי הוּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. אַף עַל פִּי שֶׁמָּצָא שָׁם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר לוֹ אֵינוֹ מַעֲשֵׂר. דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין:

ז הָאוֹמֵר לְבָנָיו אֲפִלּוּ אַתֶּם מֵתִים אַל תִּגְּעוּ בְּזֻוִית זוֹ. וְנִמְצְאוּ שָׁם מָעוֹת הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. טָמַן מָעוֹת מִפְּנֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם שֶׁל פְּלוֹנִי הֵן אוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן. אִם כְּמַעֲרִים אֵין חוֹשְׁשִׁין לִדְבָרָיו. וְאִם כְּמִתְכַּוֵּן דְּבָרָיו קַיָּמִין:

ח הַמּוֹצֵא כְּלִי וְכָתוּב עָלָיו מ' הֲרֵי מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ד' דְּמַאי. ט' טֶבֶל. ת' תְּרוּמָה. ק' קָרְבָּן. וְאִם הָיָה שֶׁל מַתָּכֶת הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ קָרְבָּן. שֶׁכֵּן הָיוּ כּוֹתְבִין אוֹת אַחַת מִן הַשֵּׁם בְּשָׁעַת הַסַּכָּנָה:

ט מָעוֹת הַנִּמְצָאוֹת בִּירוּשָׁלַיִם אֲפִלּוּ דִּינְרֵי זָהָב עִם הַכֶּסֶף וְעִם הַמָּעוֹת הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. הוֹאִיל וְשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם מִתְכַּבְּדִין בְּכָל יוֹם. מָצָא בְּתוֹכָן חֶרֶס וְכָתוּב בּוֹ מַעֲשֵׂר הֲרֵי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. אֲבָל בָּרֶגֶל הַכֹּל מַעֲשֵׂר:

י מָעוֹת הַנִּמְצָאוֹת לִפְנֵי סוֹחֲרֵי בְּהֵמָה בִּירוּשָׁלַיִם לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר. שֶׁחֻזְקַת רֹב הָעָם מְבִיאִין מָעוֹת מַעֲשֵׂר וְקוֹנִין בּוֹ בְּהֵמוֹת. וְהַנִּמְצָאוֹת בְּהַר הַבַּיִת לְעוֹלָם חֻלִּין. שֶׁחֻזְקָתָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה שֶׁחִלְּלוּם הַגִּזְבָּרִין עַל בְּהֵמָה:

יא תֵּבָה שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְנִמְצָא בְּתוֹכָהּ מָעוֹת. אִם רֹב מִנִּיחִין מַעֲשֵׂר הֲרֵי הַמָּעוֹת מַעֲשֵׂר. וְאִם רֹב מִנִּיחִין חֻלִּין חֻלִּין. מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה חֻלִּין:

יב מָצָא פֵּרוֹת בֵּין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר לְפֵרוֹת תְּרוּמָה יִפְלוּ לַקָּרוֹב. מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה יֹאכְלוּ כְּחֻמְרֵי שְׁנֵיהֶן. אֲסוּרִין לְזָרִים וּטְעוּנִין רְחִיצַת יָדַיִם וְהַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ כִּתְרוּמָה. וַאֲסוּרִים לְאוֹנֵן וּטְעוּנִים הֶבְאַת מָקוֹם כְּמַעֲשֵׂר. וְכֵן הַמָּעוֹת הַנִּמְצָאוֹת בֵּין חֻלִּין לְמַעֲשֵׂר:

יג מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי וְשֶׁל וַדַּאי שֶׁנִּתְעָרְבוּ יֹאכְלוּ כְּחֻמּוּר שֶׁבָּהֶן:

יד פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּפֵרוֹת חֻלִּין יֹאכַל הַכֹּל בְּטָהֳרָה בַּמָּקוֹם אוֹ יִפְדֶּה אֶת הַמַּעֲשֵׂר. לְפִיכָךְ אִם נִתְעָרְבוּ בִּירוּשָׁלַיִם אֲסוּרִין בְּכָל שֶׁהֵן כְּמִנְיָן. הוֹאִיל וְהוּא בִּירוּשָׁלַיִם הֲרֵי הוּא כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין. וְיֹאכַל הַכֹּל בְּטָהֳרָה:

טו הַזּוֹרֵעַ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחַר שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם הַגִּדּוּלִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. זָרְעוֹ קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס הַגִּדּוּלִין חֻלִּין. וַאֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה. וּפוֹדִין אוֹתוֹ בִּשְׁעַת זְרִיעָתוֹ:

טז מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בָּטֵל בְּרֹב. בְּאֵיזֶה מַעֲשֵׂר אָמְרוּ בְּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיָצָא וְנָפְלוּ מְחִצּוֹת. שֶׁהֲרֵי אֵין שָׁם מְחִצּוֹת לְהַחֲזִירוֹ לְשָׁם וְאִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ מֵאַחַר שֶׁנִּכְנַס וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ שְׁוֶה פְּרוּטָה וְנִמְצָא דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין וּבָטֵל בְּרֹב כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מַאֲכָלוֹת:

פרק ז

א פֵּרוֹת הַנִּלְקָחוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינָן נִפְדִּין בְּרִחוּק מָקוֹם אֶלָּא אִם כֵּן נִטְמְאוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה אֶלָּא יַעֲלוּ הֵן עַצְמָן וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם:

ב זֶה חֹמֶר בְּלִקּוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר מִפֵּרוֹת מַעֲשֵׂר עַצְמָן. וְאִם נִטְמָא בְּוֻלַּד הַטֻּמְאָה מִדִּבְרֵיהֶם יִפָּדוּ וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם:

ג אֵין נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר אֶלָּא מַאֲכָל אָדָם שֶׁגִּדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ. אוֹ גִּדּוּלֵי גִּדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ. כְּגוֹן הַפֶּרֶט הַמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה (דברים יד כו) "בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר":

ד לְפִיכָךְ אֵין לוֹקְחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר מַיִם וּמֶלַח כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת לְפִי שֶׁאֵין גִּדּוּלֵיהֶם מִן הָאָרֶץ. וְלֹא פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע. וְלֹא פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם. לְפִי שֶׁאֵינָן דּוֹמִין לְבָקָר וְצֹאן:

ה הַדֶּבֶשׁ וְהַבֵּיצִים וְהֶחָלָב הֲרֵי הֵן כִּבְקָר וְצֹאן שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן גִּדּוּלֵי קַרְקַע הֲרֵי הֵן גִּדּוּלֵי גִּדּוּלֶיהָ:

ו הַתֶּמֶד עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ אֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַיִם. וּמִשֶּׁהֶחְמִיץ נִלְקָח כַּיַּיִן וּכְשֵׁכָר. לָקַח עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ וְהֶחֱמִיץ קָנָה מַעֲשֵׂר:

ז בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּנָתַן שְׁלִשָּׁה מַיִם וּמָצָא פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה. אֲבָל אִם נָתַן שְׁלִשָּׁה וְהוֹצִיא אַרְבָּעָה הֲרֵי זֶה כְּיַיִן מָזוּג וְנִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר:

ח לוּלְבֵי זְרָדִין וְהֶחָרוּבִין עַד שֶׁלֹּא יַמְתִּיקוּ אֵין נִלְקָחִין. אַחַר שֶׁיַּמְתִּיקוּ נִלְקָחִין. אֲבָל הַלּוּף וְהַחַרְדָּל וְהַתֶּרְמוּסִין וּשְׁאָר כָּל הַנִּכְבָּשִׁים בֵּין מִשֶּׁיַּמְתִּיקוּ בֵּין עַד שֶׁלֹּא הִמְתִּיקוּ נִלְקָחִין. וְהַקּוֹר נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר:

ט הַכַּרְכּוֹם אֵינוֹ נִלְקָח שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְמַרְאֶה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בּוֹ מִנּוֹתְנֵי רֵיחַ וּמַרְאֶה וְטַעַם הוֹאִיל וְאֵינָן לַאֲכִילַת גּוּפָן אֶלָּא לְטַעַם שֶׁנּוֹתְנִין אֵינָן נִלְקָחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. לְפִיכָךְ רָאשֵׁי בְּשָׂמִים וְהַפִּלְפְּלִין וְהַקִּשְׁטָ וְהַחִלְתִּית וְחִלּוֹת חֲרִיעַ וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ אֵינָן נִלְקָחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר:

י הַשָּׂבֶת אִם לִתֵּן טַעַם בִּקְדֵרָה אֵינָהּ נִלְקַחַת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וְאִם לִכְמַהּ וְכַיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהוּא אוֹכֶל גּוּפָהּ נִלְקַחַת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. עֵרֶב מַיִם וּמֶלַח אִם נָתַן לְתוֹכוֹ שֶׁמֶן הֲרֵי הֵן כְּמֶרִיס וְלוֹקֵחַ מֵהֶן בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וּמַבְלִיעַ דְּמֵי הַמַּיִם וְהַמֶּלַח בִּדְמֵי הַשֶּׁמֶן:

יא אֵין לוֹקְחִין תְּרוּמוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט אֲכִילָתוֹ וַאֲכִילָתָהּ. שֶׁאֵין אוֹכְלִין אוֹתָהּ אֶלָּא כֹּהֲנִים מְעֹרְבֵי שֶׁמֶשׁ וּמַתֶּרֶת לְאוֹנֵן וְנֶאֱכֶלֶת בְּכָל מָקוֹם. וְהַמַּעֲשֵׂר מֻתָּר לְזָרִים וְלִטְבוּל יוֹם וְאָסוּר לְאוֹנֵן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בִּירוּשָׁלַיִם. נִמְצָא מְמַעֵט אֲכִילַת מַעֲשֵׂר וַאֲכִילַת הַתְּרוּמָה:

יב לוֹקְחִין בְּהֵמָה לִזְבְחֵי הַשְּׁלָמִים מִכֶּסֶף הַמַּעֲשֵׂר. שֶׁהַשְּׁלָמִים נֶאֱכָלִים לְזָרִים. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ לוֹקְחִין בְּהֵמוֹת לְאָכְלָן חֻלִּין מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּדֵי לְהַבְרִיחָם מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ. גָּזְרוּ בֵּית דִּין שֶׁאֵין לוֹקְחִין בְּהֵמָה מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר אֶלָּא לִשְׁלָמִים. אֲבָל חַיָּה וְעוֹף לוֹקְחִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁלָמִים:

יג אֵין לוֹקְחִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. לְפִי שֶׁהוּא חַיָּב לְבַעֵר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר:

יד הַלּוֹקֵחַ מַיִם וּמֶלַח אוֹ פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין אוֹ פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם לֹא קָנָה הַמַּעֲשֵׂר אַף עַל פִּי שֶׁיָּצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין:

טו הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת חוּץ לִירוּשָׁלַיִם בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. בְּשׁוֹגֵג כּוֹפִין אֶת הַמּוֹכֵר לְהַחֲזִיר הַדָּמִים לַבָּעָלִים וְהֵן מַעֲשֵׂר כְּמוֹת שֶׁהָיוּ. בְּמֵזִיד יַעֲלוּ הַפֵּרוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. וְאִם אֵין מִקְדָּשׁ יַנִּיחֵם עַד שֶׁיֵּרָקְבוּ:

טז וְכֵן אֵין לוֹקְחִין בְּהֵמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר חוּץ לִירוּשָׁלַיִם. וְאִם לָקַח בְּשׁוֹגֵג יַחְזִרוּ הַדָּמִים לִמְקוֹמָן. בְּמֵזִיד תַּעֲלֶה וְתֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם. וְאִם אֵין מִקְדָּשׁ תִּקָּבֵר הִיא וְעוֹרָהּ:

יז לָקַח עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה בֵּין בְּמֵזִיד בֵּין בְּשׁוֹגֵג אִם בָּרַח הַמּוֹכֵר הֲרֵי זֶה יֵאָכֵל כְּנֶגֶד אוֹתָן הַמָּעוֹת בִּירוּשָׁלַיִם בְּתוֹרַת מַעֲשֵׂר. זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁהוֹצִיא חוּץ לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְסִיכָה מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר וּבָרַח הַמּוֹכֵר אוֹ מֵת יֵאָכֵל כְּנֶגְדּוֹ. וְאִם הָיָה הַמּוֹכֵר קַיָּם יַחְזִרוּ הַדָּמִים לִמְקוֹמָן. וְכֵן אִם הֵבִיא עוֹלוֹת וְחַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר יֹאכַל כְּנֶגְדָּן:

יח לָקַח חַיָּה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים. וּבְהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה. הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁקָּנָה שׁוֹר לַחֲרִישָׁה וְלֹא קָנָה שְׁלָמִים. לָקַח בְּהֵמָה לִשְׁלָמִים וְנִפַּל בָּהּ מוּם פְּקֻעָה מִמֶּנָּה קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר וּפוֹדֶה אוֹתָהּ. וְאֵין הַדָּמִים מַעֲשֵׂר. וְאַף עַל פִּי כֵן אִם פְּדָאהּ לְעַצְמוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ:

יט הַמַּתְפִּיס מְעוֹת מַעֲשֵׂר לִשְׁלָמִים לֹא קָנוּ שְׁלָמִים. שֶׁקְּדֻשַּׁת שְׁלָמִים אֵינָהּ חָלָה עַל קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר. שֶׁהַמַּעֲשֵׂר מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם הִתְפִּיס הַמַּעֲשֵׂר עַצְמָן לִשְׁלָמִים שֶׁלֹּא קָנוּ שְׁלָמִים:

כ הָאוֹכֵל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּתוֹרַת חֻלִּין אֲפִלּוּ בְּמֵזִיד אִם פֵּרוֹת הַמַּעֲשֵׂר עַצְמָן אָכַל יָצָא יְדֵי שָׁמַיִם. וְאִם כֶּסֶף מַעֲשֵׂר אָכַל יַחְזְרוּ דָּמִים לְמְקוֹמָם וְיַעֲלוּ וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. אוֹ יֹאכַל כְּנֶגְדָּן בִּירוּשָׁלַיִם אִם אֵין יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת הַדָּמִים:

פרק ח

א הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים וְחַיָּה לִבְשַׂר תַּאֲוָה מִמִּי שֶׁאֵינוֹ תַּגָּר וְאֵינוֹ מְדַקְדֵּק יָצָא הָעוֹר לְחֻלִּין. אֲפִלּוּ הָיוּ דְּמֵי הָעוֹר מְרֻבִּין עַל דְּמֵי הַבָּשָׂר. אֲבָל הַלּוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר לֹא יָצָא הָעוֹר לְחֻלִּין:

ב וְכֵן הַלּוֹקֵחַ כַּדֵּי יַיִן סְתוּמוֹת מִמָּקוֹם שֶׁדַּרְכָּם לְהִמָּכֵר סְתוּמוֹת מִמִּי שֶׁאֵינוֹ תַּגָּר יָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין. לְפִיכָךְ צָרִיךְ הַמּוֹכֵר לִפְתֹּחַ רָאשֵׁי הַכַּדִּים כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין. וְאִם רָצָה לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ וְלִמְכֹּר בְּמִדָּה יָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין:

ג לְקִחָן פְּתוּחוֹת אוֹ סְתוּמוֹת בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְהִמָּכֵר פְּתוּחוֹת. אוֹ שֶׁלָּקַח מִן הַתַּגָּר שֶׁמְּדַקְדֵּק בְּמִכִּירָתוֹ לֹא יָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין. לָקַח סַלֵּי תְּאֵנִים וַעֲנָבִים עִם הַכֵּלִי לֹא יָצְאוּ דְּמֵי הַכֵּלִי לְחֻלִּין:

ד לָקַח אֱגוֹזִים וּשְׁקֵדִים וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן יָצְאוּ קְלִפָּתָן לְחֻלִּין. לָקַח חוֹתֶל שֶׁל תְּמָרִים יָצָא הַחוֹתֶל לְחֻלִּין. קֻפָּה שֶׁל תְּמָרִים אִם דְּרוּסוֹת יָצְאוּ הַקֻּפּוֹת לְחֻלִּין. וְאִם לָאו לֹא יָצְאוּ לְחֻלִּין:

ה מִי שֶׁהָיָה לוֹ יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהִשְׁאִיל קַנְקַנָּיו לְאוֹתוֹ מַעֲשֵׂר. אַף עַל פִּי שֶׁסָּתַם אֶת פִּיהֶם לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַנִּים. כִּנֵּס הַיַּיִן לְתוֹכוֹ סְתָם אִם קָרָא שֵׁם וְעָשָׂהוּ מַעֲשֵׂר עַד שֶׁלֹּא סָתַם אֶת פִּיהֶם לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַנִּים. וְאִם מִשֶּׁסָּתַם פִּיהֶן קָרָא שֵׁם וְעָשָׂהוּ מַעֲשֵׂר קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַן. הִפְקִיד לְתוֹךְ הַקַּנְקַן רְבִיעִית חֻלִּין אוֹ שֶׁכָּנַס לְתוֹכָן שֶׁמֶן אוֹ חֹמֶץ אוֹ צִיר אוֹ דְּבַשׁ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי סְתָם בֵּין מִשֶּׁסָּתַם בֵּין עַד שֶׁלֹּא סָתַם לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַנִּים:

ו צְבִי שֶׁלְּקָחוֹ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וּמֵת יִקָּבֵר בְּעוֹרוֹ. לְקָחוֹ חַי וּשְׁחָטוֹ וְנִטְמָא הֲרֵי זֶה יִפָּדֶה כִּשְׁאָר פֵּרוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ. הַמַּנִּיחַ דִּינָר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְהָיוֹת אוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ עַד שֶׁיֵּצֵא לְחֻלִּין וְהָיָה הַדִּינָר יוֹצֵא בְּעֶשְׂרִים מָעָה. אָכַל עָלָיו בְּעֶשֶׂר מָעָה וְהֶזִּילוּ הַמָּעוֹת לְאַחַר זְמַן וַהֲרֵי הַדִּינָר יוֹצֵא בְּאַרְבָּעִים מָעָה צָרִיךְ לֶאֱכֹל עָלָיו בְּעֶשְׂרִים מָעָה וְאַחַר כָּךְ יֵצֵא לְחֻלִּין. הוּקְרוּ הַמָּעוֹת וַהֲרֵי הַדִּינָר יוֹצֵא בְּעֶשֶׂר מָעִין אוֹכֵל עָלָיו בְּחֲמֵשׁ מָעִין וְאַחַר כָּךְ יֵצֵא לְחֻלִּין:

ז הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת בְּסֶלַע שֶׁל כֶּסֶף מַעֲשֵׂר וּמָשַׁךְ הַפֵּרוֹת וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן הַסֶּלַע עַד שֶׁהוּקְרוּ הַפֵּרוֹת וְעָמְדוּ בִּשְׁתַּיִם. הֲרֵי זֶה מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן סֶלַע בִּלְבַד שֶׁנֶּאֱמַר וְנָתַן (אֶת) הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ. בִּנְתִינַת הַכֶּסֶף קוֹנֶה. וְהַשָּׂכָר לַמַּעֲשֵׂר:

ח מָשַׁךְ פֵּרוֹת בִּשְׁתֵּי סְלָעִים וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן הַמָּעוֹת עַד שֶׁהוּזְלוּ הַפֵּרוֹת וְעָמְדוּ בְּסֶלַע אֵינוֹ מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא סֶלַע אַחַת. וּמוֹסִיף עָלֶיהָ סֶלַע שְׁנִיָּה מִן הַחֻלִּין וְנוֹתֵן לַמּוֹכֵר. וְאִם הָיָה הַמּוֹכֵר עַם הָאָרֶץ הֲרֵי זֶה מַתָּר לִתֵּן סֶלַע שְׁנִיָּה מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי. נָתַן לוֹ סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר וְלֹא הִסְפִּיק לִמְשֹׁךְ הַפֵּרוֹת עַד שֶׁעָמְדוּ בִּשְׁתַּיִם. מַה שֶּׁפָּדָה פָּדָה וְהַדִּין בֵּינֵיהֶן:

ט נָתַן לוֹ סְלָעִים שְׁתַּיִם שֶׁל מַעֲשֵׂר וְלֹא הִסְפִּיק לִמְשֹׁךְ הַפֵּרוֹת עַד שֶׁחָזְרוּ לִהְיוֹת בְּסֶלַע מַה שֶּׁפָּדָה פָּדָה. וּמִדַּת הַדִּין בֵּינֵיהֶם שֶׁהַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי פִּדְיָתוֹ הִיא מְשִׁיכָתוֹ:

י מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פֵּרוֹת חֻלִּין בִּירוּשָׁלַיִם וְהָיוּ לוֹ מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אוֹמֵר הֲרֵי הַמָּעוֹת הָהֵם מְחֻלָּלִין עַל הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ וְיֹאכְלֵם שָׁם בְּטָהֳרָה וְיֵצְאוּ אוֹתָן הַמָּעוֹת לְחֻלִּין בִּמְקוֹמָן:

יא הָיוּ לוֹ מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם וְיֵשׁ לוֹ פֵּרוֹת חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אוֹמֵר הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הָהֵם וְיֵצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין וְיַעֲלוּ הַפֵּרוֹת וְיֹאכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַמָּעוֹת וְהַפֵּרוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד בִּשְׁעַת הַחִלּוּל:

יב מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מָעוֹת מַעֲשֵׂר בִּירוּשָׁלַיִם וְצָרִיךְ לָהֶם. וְיֵשׁ לַחֲבֵרוֹ פֵּרוֹת חֻלִּין שֶׁרוֹצֶה לְאָכְלָן. אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹתֶיךָ וְנִמְצָאוּ אוֹתָם הַפֵּרוֹת לְקוּחוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וְיֹאכַל אוֹתָם חֲבֵרוֹ בְּטָהֳרָה. וְלֹא הִפְסִיד כְּלוּם. וְיָצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין:

יג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה חֲבֵרוֹ בַּעַל הַפֵּרוֹת חָבֵר. שֶׁאֵין מוֹסְרִין פֵּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל וַדַּאי אֶלָּא לְחָבֵר. לְפִיכָךְ אִם הָיוּ הַמָּעוֹת שֶׁל דְּמַאי אוֹמֵר כֵּן אַף לְעַם הָאָרֶץ. וּמַתָּר לְחַלֵּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ וְעַל מְעוֹתָיו וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶם שֶׁמָּא שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם:

יד הַמַּנִּיחַ דִּינָר שֶׁל מַעֲשֵׂר לִהְיוֹת אוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ וְהוֹלֵךְ כֵּיוָן שֶׁאָכַל עָלָיו עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ (אֶלָּא) פְּחוֹת מִפְּרוּטָה יָצָא לְחֻלִּין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁל דְּמַאי אֲבָל בְּשֶׁל וַדַּאי לֹא יֵצֵא לְחֻלִּין עַד שֶׁיִּשָּׁאֵר מִמֶּנּוּ פָּחוֹת מִשְּׁוֶה פְּרוּטָה אַחַר שֶׁמּוֹסִיפִין אֶת הַחֹמֶשׁ. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁאַר מִמֶּנּוּ פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה חֲמִשֵּׁי שָׁוֶה פְּרוּטָה:

טו טְמֵאִין וּטְהוֹרִין שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין אוֹ שׁוֹתִין כְּאֶחָד בִּירוּשָׁלַיִם. וְרָצוּ הַטְּהוֹרִין לִהְיוֹת אוֹכְלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם. מַנִּיחִין סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאוֹמֵר. כָּל שֶׁהַטְּהוֹרִים אוֹכְלִים וְשׁוֹתִין סֶלַע זוֹ מְחֻלָּל עָלֶיהָ. וְתֵצֵא הַסֶּלַע לְחֻלִּין שֶׁהֲרֵי אָכְלוּ וְשָׁתוּ בְּשָׁוְיָהּ בְּטָהֳרָה. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִגְּעוּ הַטְּמֵאִים בַּמַּאֲכָל שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּהוּ:

פרק ט

א נְּטַע רְבָעִי הֲרֵי הוּא קֹדֶשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כד) "וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַה'". וְדִינוֹ לְהֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם לְבָעָלָיו כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּכְשֵׁם שֶׁאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסוּרְיָא כָּךְ אֵין נְטַע רְבָעִי בְּסוּרְיָא. וּבְנְטַע רְבָעִי הוּא אוֹמֵר (במדבר ה י) "וְאִישׁ אֶת קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ" שֶׁאֵין לְךָ קֹדֶשׁ שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ דִּינוֹ בַּתּוֹרָה לְמִי שֶׁהוּא חוּץ מִנְּטַע רְבָעִי:

ב הָרוֹצֶה לִפְדּוֹת נְטַע רְבָעִי פּוֹדֵהוּ כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאִם פְּדָהוּ לְעַצְמוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְאֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשֵׂר שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כה) "לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ" עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה תְּבוּאָה. וְאֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ בְּמֻחְבָּר כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַהֲרֵי הוּא מָמוֹן גָּבוֹהַּ כְּמַעֲשֵׂר. לְפִיכָךְ אֵינוֹ נִקְנֶה בְּמַתָּנָה אֶלָּא אִם נְתָנוֹ בְּסֶר. וְדִינוֹ בִּשְׁאָר הַדְּבָרִים לְעִנְיַן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּפְדָיָה כְּמַעֲשֵׂר:

ג וְהַפּוֹדֶה כֶּרֶם רְבָעִי רָצָה פּוֹדֵהוּ עֲנָבִים רָצָה פּוֹדֵהוּ יַיִן. וְכֵן הַזֵּיתִים. אֲבָל שְׁאָר הַפֵּרוֹת אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָן מִבְּרִיָּתָן:

ד כֶּרֶם רְבָעִי אֵין לוֹ לֹא שִׂכְחָה וְלֹא פֵּאָה וְלֹא פֶּרֶט וְלֹא עוֹלֵלוֹת. וְאֵין מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת כְּשֵׁם שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי. אֶלָּא כֻּלּוֹ עוֹלֶה לִירוּשָׁלַיִם אוֹ נִפְדֶּה וְיַעֲלוּ הַדָּמִים וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם כְּמַעֲשֵׂר:

ה עֲנָבִים שֶׁל כֶּרֶם רְבָעִי הִתְקִינוּ בֵּית דִּין שֶׁיִּהְיוּ עוֹלִין לִירוּשָׁלַיִם מַהֲלַךְ יוֹם לְכָל צַד כְּדֵי לְעַטֵּר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵרוֹת. וּמְשֻׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִפְדֶּה אָפִלּוּ סָמוּךְ לַחוֹמָה. וּשְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת אָפִלּוּ בִּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִפְדִּין סָמוּךְ לַחוֹמָה:

ו כֵּיצַד פּוֹדִין נְטַע רְבָעִי. מֵנִיחַ אֶת הַסֶּל עַל פִּי שִׁלְשָׁה וְאוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִפְדּוֹת לוֹ בַּסֶּלַע עַל מְנָת שֶׁיּוֹצִיא יְצִיאוֹת הַשּׁוֹמְרִים וְהַחֲמָרִים וְהַפּוֹעֲלִים מִבֵּיתוֹ. וְאַחַר שֶׁקּוֹצְבִין אֶת הַשַּׁעַר מַנִּיחַ אֶת הַמָּעוֹת וְאוֹמֵר כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת אֵלּוּ מִשַּׁעַר כָּךְ וְכָךְ סְלִים בְּסֶלַע. וּבַשְּׁבִיעִית פּוֹדֵהוּ בְּשָׁוְיוֹ שֶׁאֵין שָׁם לֹא שׁוֹמְרִים וְלֹא פּוֹעֲלִים. וְאִם הָיָה הֶפְקֵר אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכַר לְקִיטָה בִּלְבַד:

ז מִי שֶׁהָיָה לוֹ נְטַע רְבָעִי בַּשְּׁנַת הַשְּׁמִטָּה שֶׁיַּד הַכֹּל שָׁוָה צָרִיךְ לְצַיְּנוֹ בְּקוֹזָוזוֹת אֲדָמָה כְּדֵי שֶׁיַּכִּירוּ בּוֹ. וְלֹא יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּפְדּוּ. וְאִם הָיָה בְּתוֹךְ שְׁנֵי עֲרָלָה מְצַיְּנִין אוֹתוֹ בַּחֲרָסִים כְּדֵי שֶׁיִּפְרְשׁוּ מִמֶּנּוּ. שֶׁאִם צִיְּנוּ בְּקוֹזָוזוֹת אֲדָמָה שֶׁמָּא יִתְפָּרְרוּ. שֶׁאֲסוּר עֲרָלָה חָמוּר הוּא שֶׁהִיא אֲסוּרָה בַּהֲנָיָה. וְהַצְּנוּעִין הָיוּ מַנִּיחִין אֶת הַמָּעוֹת בִּשְׁנַת שְׁמִטָּה וְאוֹמְרִין כָּל הַנִּלְקָט מִפֵּרוֹת רְבָעִי אֵלּוּ מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ שֶׁהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ בְּמֻחְבָּר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ח בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְעָרְלָה וְלִרְבָעִי. וּמֵאֵימָתַי מוֹנִין לָהֶם מִשְּׁעַת נְטִיעָה. וְאֵינוֹ מוֹנֶה מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּשָׁנָה חֲשׁוּבִין שָׁנָה. וְהוּא שֶׁתִּקְלֹט הַנְּטִיעָה קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְכַמָּה הוּא סְתָם הַקְּלִיטָה לְכָל הָאִילָנוֹת שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת:

ט נִמְצֵאת לָמֵד שֶׁהַנּוֹטֵעַ מ"ד יוֹם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה עָלְתָה לוֹ שָׁנָה. וְאַף עַל פִּי כֵן אֵין פֵּרוֹת הַנְּטִיעָה הַזֹּאת מֻתָּרוֹת בְּעָרְלָה אֶלָּא בִּרְבִיעִית עַד ט"ו בִּשְׁבָט שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת:

י כֵּיצַד. הַנּוֹטֵעַ אִילָן מַאֲכָל בְּט"ו בְּאָב מִשָּׁנָה עֲשִׂירִית בַּיּוֹבֵל. הֲרֵי הוּא בְּתוֹךְ שְׁנֵי עָרְלָה עַד ט"ו בִּשְׁבָט מִשָּׁנַת י"ג. וְכָל מַה שֶּׁיּוֹצִיא הָאִילָן בְּתוֹךְ זְמַן זֶה הֲרֵי הוּא עָרְלָה אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים. וּמִט"ו בִּשְׁבָט מִשָּׁנַת י"ג בְּיוֹבֵל עַד ט"ו בִּשְׁבָט מִשָּׁנַת י"ד הוּא נָטַע רְבָעִי. וְכָל מַה שֶּׁיּוֹצִיא בְּתוֹךְ זְמַן זֶה הֲרֵי הוּא רְבָעִי וְצָרִיךְ פִּדְיוֹן. וְאִם נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה לָעָרְלָה אוֹ לָרְבָעִי:

יא נְטָעָן בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּאָב מִשָּׁנַת עֶשֶׂר לֹא עָלְתָה לוֹ שְׁנַת עֶשֶׂר אֶלָּא הֲרֵי הוּא עָרְלָה שְׁנַת י"א וְי"ב וְי"ג כֻּלָּהּ. וְהֲרֵי הוּא נָטַע רְבָעִי מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁנַת י"ד עַד סוֹפָהּ:

יב נָטַע הַנְּטִיעָה מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי עַד ט"ו בִּשְׁבָט מוֹנֶה לָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם לְעָרְלָה וּמִיּוֹם לְיוֹם לִרְבָעִי. וְרָאִיתִי לַגְּאוֹנִים דְּבָרִים בְּחֻשְׁבּוֹן עָרְלָה וּרְבָעִי אֵין רָאוּי לְהַאֲרִיךְ וּלְהָשִׁיב עֲלֵיהֶן וּבְוַדַּאי טָעוּת סוֹפְרִים הֵם וְהָאֱמֶת כְּבָר בֵּאַרְנוּ דַּרְכָּהּ:

יג הֶעָלִין וְהַלּוּלְבִין וּמֵי גְּפָנִים וְהַסְּמָדַר מֻתָּרִין בְּעָרְלָה וּבִרְבָעִי. וְהָעֲנָבִים שֶׁשָּׁרָפָם הַקְּדִים וְהִפְסִידָן וְהַחַרְצַנִּים וְהַזַּגִּין וְהַתֶּמֶד שֶׁלָּהֶן וּקְלִפֵּי רִמּוֹן וְהַנֵּץ שֶׁלּוֹ וּקְלִפֵּי אֱגוֹזִים וְהַגַּרְעִינִים אֲסוּרִין בְּעָרְלָה וּמֻתָּרִין בִּרְבָעִי. וְהַנּוֹבְלוֹת כֻּלָּן אֲסוּרוֹת:

פרק י

א כָּל שֶׁהוּא חַיָּב בְּעָרְלָה יֵשׁ לוֹ רְבָעִי. וְכָל שֶׁפָּטוּר מִן הָעָרְלָה אֵינוֹ חַיָּב בִּרְבָעִי שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) "שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים" וְגוֹ' וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת:

ב הַנּוֹטֵעַ אִילָן מַאֲכָל וְדַעְתּוֹ עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה סִיָּג לַגִּנָּה. אוֹ שֶׁנְּטָעוֹ לְקוֹרוֹת לֹא לְפֵרוֹת. הֲרֵי זֶה פָּטוּר מִן הָעָרְלָה. נְטָעוֹ לְסִיָּג וְחָזַר וְחָשַׁב עָלָיו לְמַאֲכָל אוֹ שֶׁנְּטָעוֹ לְמַאֲכָל וְחָזַר וְחָשַׁב עָלָיו לְסִיָּג. כֵּיוָן שֶׁעֵרֵב בּוֹ מַחְשֶׁבֶת חִיּוּב חַיָּב. נְטָעוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים לְסִיָּג וּמִכָּאן וְאֵילָךְ לְמַאֲכָל אֵין לוֹ רְבָעִי. שֶׁכָּל שֶׁאֵין לוֹ עָרְלָה אֵין לוֹ רְבָעִי:

ג נָטַע אִילָן וְחָשַׁב שֶׁיִּהְיֶה הַצַּד הַפְּנִימִי שֶׁלּוֹ לְמַאֲכָל וְהַחִיצוֹן לְסִיָּג. אוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַצַּד הַתַּחְתּוֹן לְמַאֲכָל וְהָעֶלְיוֹן לְסִיָּג. זֶה שֶׁחָשַׁב עָלָיו לְמַאֲכָל חַיָּב בָּעָרְלָה. וְזֶה שֶׁחָשַׁב עָלָיו לְסִיָּג אוֹ לְעֵצִים פְּטוּר. שֶׁהַדָּבָר תָּלוּי בְּדַעְתּוֹ שֶׁל נוֹטֵעַ. וְהַצָּלָף חַיָּב בְּעָרְלָה הָאֲבִיוֹנוֹת בִּלְבַד אֲבָל הַקַּפְּרִיסִין מֻתָּרוֹת:

ד הַנּוֹטֵעַ לָרַבִּים בְּתוֹךְ שֶׁדֵּהוּ חַיָּב בְּעָרְלָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) "וּנְטַעְתֶּם" אֶפִלּוּ לָרַבִּים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּחוּצָה לָאָרֶץ פָּטוּר:

ה הַנּוֹטֵעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בִּסְפִינָה. וְהָעוֹלֶה מֵאֵלָיו בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְעַכּוּ"ם שֶׁנָּטַע בֵּין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין לְעַצְמוֹ. וְהַגַּזְלָן שֶׁנָּטַע. חַיָּבִין בָּעָרְלָה וּבִרְבָעִי:

ו הָעוֹלֶה מֵאֵלָיו בִּמְקוֹם טָרָשִׁים פָּטוּר. אֲפִלּוּ הַנּוֹטֵעַ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יִשּׁוּב פָּטוּר. וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה עוֹשֶׂה כְּדֵי טִפּוּל שֶׁמְּטַפֵּל בְּפֵרוֹתָיו עַד שֶׁמְּבִיאָן לַיִּשּׁוּב. אֲבָל אִם הָיָה עוֹשֶׂה כְּדֵי טִפּוּלוֹ חַיָּב בָּעָרְלָה:

ז הַנּוֹטֵעַ לְמַצָּוָה כְּגוֹן שֶׁנָּטַע אֶתְרוֹג לְלוּלָב אוֹ זַיִת לַמְּנוֹרָה חַיָּב בָּעָרְלָה. הִקְדִּישׁ וְאַחַר כָּךְ נָטַע פָּטוּר מִן הָעָרְלָה. נָטַע וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ חַיָּב בָּעָרְלָה:

ח הַנּוֹטֵעַ בְּעֲצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב חַיָּב בְּעָרְלָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ כְּאֶרֶץ לִזְרָעִים הֲרֵי הוּא כְּאֶרֶץ לְאִילָנוֹת:

ט אִילָן שֶׁנִּטְעוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת חַיָּב בְּעָרְלָה. זֶה שֶׁנִּטְעוּ עַכּוּ"ם עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ אֲבוֹתֵינוּ לָאָרֶץ פָּטוּר. אֲבָל מִשֶּׁבָּאוּ לָאָרֶץ אַף מַה שֶּׁנִּטְעוּ עַכּוּ"ם חַיָּב שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) "כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם". מִשְׁעַת בִּיאָה:

י עַכּוּ"ם שֶׁהִרְכִּיב אִילַן מֵאֲכָל עַל גַּבֵּי אִילַן סָרָק חַיָּב בְּעָרְלָה. וְיֵשׁ לְעַכּוּ"ם נָטַע רְבָעִי. שֶׁאִם בָּא לִנְהֹג בְּמִצְוָה זוֹ הֲרֵי הוּא קָדֵשׁ כְּנָטַע רְבָעִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל:

יא אֶחָד הַנּוֹטֵעַ גַּרְעִינָה אוֹ יִחוּר מִן הָאִילָן אוֹ שֶׁעָקַר אֶת כָּל הָאִילָן מִמְּקוֹמוֹ וּנְטָעוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר הֲרֵי זֶה חַיָּב בָּעָרְלָה. וּמוֹנֶה מִשְׁעַת נְטִיעָתוֹ. זִעְזְעוֹ וְלֹא עָקָרוֹ וְאַחַר כָּךְ מִלֵּא סְבִיבוֹתָיו בֶּעָפָר. אִם יָכוֹל לִחְיוֹת אִלּוּ לֹא מִלֵּא סְבִיבוֹתָיו הֲרֵי זֶה פָּטוּר. וְאִם לָאו הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁעָקַר וְנָטַע וְחַיָּב:

יב וְכֵן אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר וְנִשְׁאַר מִמֶּנּוּ שֹׁרֶשׁ אֶחָד. אֲפִלּוּ כְּמַחַט שֶׁמַּלַּפְּפִין עָלָיו הָרוֹקְמִין אֶת הַשָּׁנִי וְהֶחְזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ וְנָטַע פָּטוּר. מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לִחְיוֹת. נֶעֱקַר כֻּלּוֹ וְנֶעֱקְרָה הַסֶּלַע שֶׁשָּׁרְשָׁיו בָּהּ עִמּוֹ וְחָזַר וּנְטָעוֹ כְּמַה שֶׁהוּא בְּכָל הָאֲדָמָה שֶׁסְּבִיבוֹת שָׁרָשָׁיו. אִם הָיָה יָכוֹל לִחְיוֹת מֵאוֹתָהּ אֲדָמָה אִלּוּ לֹא נָטַע הֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁלֹּא נֶעֱקַר. וְאִם לָאו חַיָּב:

יג אִילָן שֶׁקִּצְּצוֹ מֵעִם הָאָרֶץ וְהֶחְלִיף חַיָּב בְּעָרְלָה וּמוֹנִין לוֹ מִשְׁעַת קְצִיצָה:

יד אֶחָד הַנּוֹטֵעַ וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב חַיָּב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁחָתַךְ בַּד אֶחָד מִן הָאִילָן וְהִבְרִיכוֹ בָּאָרֶץ אוֹ הִרְכִּיבוֹ בְּאִילָן אַחֵר. אֲבָל אִם מָתַח בַּד אֶחָד מִן הָאִילָן הַזָּקֵן וְהִבְרִיךְ בָּאָרֶץ אוֹ הִרְכִּיבוֹ בְּאִילָן אַחֵר וְעִקַּר הַבַּד מְעֹרֶה בָּאִילָן הַזָּקֵן הֲרֵי זֶה פָּטוּר:

טו גָּדַל זֶה הַיֶּלֶד שֶׁהִבְרִיךְ וְעָשָׂה פֵּרוֹת. וְאַחַר כָּךְ פָּסַק עִקָּרוֹ שֶׁהוּא מְעֹרֶה בָּאִילָן הַזָּקֵן. מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנִּפְסַק. וְאוֹתָן הַפֵּרוֹת מֻתָּרִין מִפְּנֵי שֶׁגָּדְלוּ בְּהֶתֵּר. וְאִם הִנִּיחָן אַחַר שֶׁנִּפְסַק הָעִקָּר עַד שֶׁהוֹסִיפוּ בְּמָאתַיִם הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין:

טז יַלְדָּה שֶׁסִּבְּכָה בִּזְקֵנָהּ וְהָיוּ פֵּרוֹת בַּיַּלְדָּה אֲפִלּוּ הוֹסִיפוּ מָאתַיִם הֲרֵי אֵלּוּ הַפֵּרוֹת שֶׁל יַלְדָּה אֲסוּרִין. שֶׁאֵין גִּדּוּלֵי הֶתֵּר מַעֲלִין אֶת הָעִקָּר הָאָסוּר:

יז אִילָן שֶׁהִבְרִיךְ מִמֶּנּוּ בַּד בָּאָרֶץ וְאַחַר כָּךְ נֶעֱקַר הָאִילָן כֻּלּוֹ וַהֲרֵי הוּא חַי מִן הַבַּד שֶׁהִבְרִיךְ בָּאָרֶץ נַעֲשָׂה אוֹתוֹ אִילָן כְּאִלּוּ עַתָּה נִטַּע וְחַיָּב בְּעָרְלָה. וּמוֹנֶה לְאִילָן וּלְמַה שֶּׁצָּמַח מִן הַהַבְרָכָה מִשָּׁעָה שֶׁנֶּעֱקַר:

יח הֲרֵי שֶׁהִבְרִיךְ בַּד בָּאָרֶץ וְצָמַח. וְהִבְרִיךְ בַּד אֶחָד מִמַּה שֶּׁצָּמַח בָּאָרֶץ וְצָמַח. וְחָזַר וְהִבְרִיךְ מִן הַשְּׁלִישִׁי אֲפִלּוּ הֵן [מֵאָה] מְעֹרִין זֶה בְּזֶה הוֹאִיל וְלֹא נִפְסְקוּ מִן הָעִקָּר הָרִאשׁוֹן הַכֹּל מֻתָּר. וְאִם נִפְסַק עִקָּר הָרִאשׁוֹן מוֹנֶה לְכֹל מִשָּׁעָה שֶׁנִּפְסַק:

יט אִילָן הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּזַע פְּטוּר מִן הָעָרְלָה. מִן הַשָּׁרָשִׁים חַיָּב. יַלְדָּה פְּחוּתָה מִטֶּפַח חַיֶּבֶת בְּעָרְלָה כָּל שְׁנוֹתֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֵית כִּנְטִיעָה בַּת שְׁנָתָהּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּנְטִיעָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם כְּגֶנֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב. אֲבָל אִם הָיָה הַכֶּרֶם כֻּלּוֹ פָּחוֹת מִטֶּפַח הֲרֵי זֶה יֵשׁ לוֹ קוֹל וּמוֹנִין כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין לִשְׁאָר הָאִילָנוֹת:

כ נוֹטְעִין יְחוּר שֶׁל עָרְלָה וְאֵין נוֹטְעִין אֱגוֹז שֶׁל עָרְלָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי. וּפֵרוֹת עָרְלָה אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מַאֲכָלוֹת. וְאִם עָבַר וְנָטַע אֱגוֹז שֶׁל עָרְלָה הֲרֵי הַצּוֹמֵחַ מֻתָּר כְּשֹׁאָר הָאִילָנוֹת:

כא וְכֵן אֵין מַרְכִּיבִין כַּפְנִיּוֹת שֶׁל עָרְלָה בִּדְקָלִים מִפְּנֵי שֶׁהֵן כִּפְרִי. עָבַר וְהִרְכִּיב מֻתָּר שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי גּוּרְמִין אֶחָד אָסוּר וְאֶחָד מֻתָּר הֲרֵי זֶה הַנִּגְרָם מִשְּׁנֵיהֶם מֻתָּר. לְפִיכָךְ הַצּוֹמֵחַ מִפֵּרוֹת עָרְלָה מֻתָּר שֶׁהֲרֵי גּוֹרֵם לְצִמְחַ הַפְּרִי הָאָסוּר וְהָאָרֶץ הַמַּתֶּרֶת:

פרק יא

א מִצְוַת עֲשֵׂה לְהִתְוַדּוֹת לִפְנֵי ה' אַחַר שֶׁמּוֹצִיאִין כָּל הַמַּתָּנוֹת שֶׁבְּזֶרַע הָאָרֶץ וְזֶהוּ הַנִּקְרָא וִדּוּי מַעֲשֵׂר:

ב וְאֵין מִתְוַדִּין וִדּוּי זֶה אֶלָּא אַחַר הַשָּׁנָה שֶׁמַּפְרִישִׁין בָּהּ מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יב) "כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר" (דברים כו יג) "וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת":

ג אֵימָתַי מִתְוַדִּין. בְּמִנְחָה בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יב) "כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר". בְּרֶגֶל שֶׁכָּל הַמַּעַשְׂרוֹת כְּלִים בּוֹ. וְאֵין הַפֶּסַח מַגִּיעַ מִשָּׁנָה רְבִיעִית אֶלָּא כָּל פֵּרוֹת שְׁלִישִׁית נִתְעַשְּׂרוּ בֵּין פֵּרוֹת הָאִילָן בֵּין פֵּרוֹת הָאָרֶץ:

ד אֵין מִתְוַדִּין אֶלָּא בַּיּוֹם. וְכָל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְוִדּוּי הַמַּעֲשֵׂר. וּבֵין בִּפְנֵי הַבַּיִת וּבֵין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת חַיָּב לְבַעֵר וּלְהִתְוַדּוֹת:

ה וִדּוּי זֶה נֶאֱמַר בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) "וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה אוֹמֵר. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמְרוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְאִם רָצוּ רַבִּים לְהִתְוַדּוֹת כְּאֶחָד מִתְוַדִּין:

ו וּמִצְוָתוֹ בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) "לִפְנֵי ה'". וְאִם הִתְוַדָּה בְּכָל מָקוֹם יָצָא:

ז אֵינוֹ מִתְוַדֶּה עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר אֶצְלוֹ אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת. שֶׁכֵּן הוּא אוֹמֵר בַּוִּדּוּי (דברים כו יג) "בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת". וְעֶרֶב יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן הָיָה הַבִּעוּר וּלְמָחָר מִתְוַדִּין:

ח כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה. אִם נִשְׁאַר אֶצְלוֹ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר נוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן. מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן נוֹתְנוֹ לְלֵוִי. מַעֲשֵׂר עָנִי נוֹתְנוֹ לָעֲנִיִּים. נִשְׁאֲרוּ אֶצְלוֹ פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל וַדַּאי אוֹ נֶטַע רְבָעִי אוֹ מְעוֹת פְּדְיָתָן הֲרֵי זֶה מְבַעֲרָן וּמַשְׁלִיךְ לַיָּם אוֹ שׂוֹרְפָן. נִשְׁאַר אֶצְלוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵינוֹ חַיָּב לְבַעֲרוֹ. נִשְׁאַר אֶצְלוֹ בְּכוּרִים הֲרֵי הֵן מִתְבַּעֲרִין בְּכָל מָקוֹם:

ט בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁשּׂוֹרְפִין וּמְבַעֵר כְּשֶׁנִּשְׁאֲרוּ אֶצְלוֹ פֵּרוֹת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל כֻּלָּן קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס יוֹם טוֹב. אֲבָל אִם נִשְׁאַר תַּבְשִׁיל שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי אֵינוֹ צָרִיךְ לְבַעֲרוֹ שֶׁהַתַּבְשִׁיל כְּמִבְעָר. וְכֵן יַיִן וְתַבְלִין הֲרֵי הֵן כְּמִבְעָרִין:

י פֵּרוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת בְּשָׁעַת הַבִּעוּר אֵין מְעַכְּבִין אוֹתוֹ לְהִתְוַדּוֹת וְאֵינוֹ חַיָּב לְבַעֲרָן:

יא מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו רְחוֹקִין מִמֶּנּוּ וְהִגִּיעַ יוֹם הַבִּעוּר הֲרֵי זֶה קוֹרֵא שֵׁם לַמַּתָּנוֹת וּמְזַכֶּה לָהֶן לְבַעֲלֵיהֶן עַל גַּב קַרְקַע אוֹ לְמִי שֶׁזּוֹכֶה לָהֶן לְבַעֲלֵיהֶן וּמִתְוַדֶּה לְמָחָר. שֶׁנִּתְּנַת הַמַּטַלְטָלִין עַל גַּבֵּי קַרְקַע אֵינָהּ אֶלָּא מַתָּנָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חִזּוּק. אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְנוֹת לָהֶם הַמַּעֲשֵׂר בַּחֲלִיפִין מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמִכְירָה. וְהַמַּעַשְׂרוֹת וְהַתְּרוּמוֹת וְהַמַּתָּנוֹת נֶאֱמַר בָּהֶן נִתְּנָה לֹא מְכִירָה:

יב וּמִנַּיִן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת עַד שֶׁיּוֹצִיא כָּל הַמַּתָּנוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) "בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת". הַקֹּדֶשׁ זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי הַקְּרוּי קֹדֶשׁ. מִן הַבַּיִת זוֹ חַלָּה שֶׁהִיא הַמַּתָּנָה שֶׁל כֹּהֲנִים בַּבַּיִת. נִתַּתִּיו לַלֵּוִי זֶה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. וְגַם נְתַתִּיו מִכְּלָל שֶׁקְּדָמַתּוּ מַתָּנָה אַחֶרֶת וְהִיא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה זֶה מַעֲשַׂר עָנִי וְלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה מְעַכְּבִין אֶת הַוִּדּוּי:

יג וְצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ הַמַּתָּנוֹת עַל הַסֵּדֶר וְאַחַר כָּךְ יִתְוַדֶּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) "כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי". הָא אִם הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְרִאשׁוֹן אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת. נִשְׁרַף טִבְלוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת שֶׁהֲרֵי לֹא הִפְרִישׁ מַתָּנוֹת וְלֹא נְתָנָן לְבַעֲלֵיהֶן. וּבִזְמַן שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַכֹּהֲנִים לֹא הָיוּ מִתְוַדִּין שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) "וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי":

יד מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּלְבַד מִתְוַדֶּה. שֶׁעִקַּר הַוִּדּוּי בַּמַּעֲשֵׂר הוּא. וְכֵן אִם לֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא בְּכוּרִים בִּלְבַד מִתְוַדֶּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) "בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ". הַקֹּדֶשׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא הַבִּכּוּרִים. אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא תְּרוּמָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ אֵינוֹ מִתְוַדֶּה שֶׁאֵין הַתְּרוּמָה טְעוּנָה וִדּוּי אֶלָּא בִּכְלַל שְׁאָר הַמַּתָּנוֹת:

טו (דברים כו יג) "לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ" שֶׁלֹּא הִפְרַשְׁתִּ מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וְלֹא מִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמְחֻבָּר. וְלֹא מִן הַמְחֻבָּר עַל הַתְּלוּשׁ. וְלֹא מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן. וְלֹא מִן הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ. "וְלֹא שָׁכַחְתִּי" שֶׁלֹּא שָׁכַח מִלְּבָרְכוֹ וּמִלְּהַזְכִּיר שְׁמוֹ עָלָיו. "לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ" הָא אִם אָכְלוֹ בַּאֲנִינָה אֵינוֹ מִתְוַדֶּה. "וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא" הָא אִם הִפְרִישׁוֹ בְּטָמְאָה אֵינוֹ מִתְוַדֶּה. "וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת" שֶׁלֹּא לָקַח מִמֶּנּוּ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין וְלֹא נָתַנוֹ לְאוֹנְנִים אֲחֵרִים. "שָׁמַעְתִּי בְקוֹל ה' אֱלֹהָי" שֶׁהֶבִיאוֹ לְבֵית הַבְּחִירָה. "עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי" שֶׁשְּׂמַח וְשִׂמַּח בּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יא) "וְשָׂמַחְתָּ בְכָל הַטּוֹב":

טז (דברים כו טו) "הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם" עַד (דברים כו טו) "כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ" זוֹ בַּקָּשָׁה שֶׁיִּתֵּן טַעַם בַּפֵּרוֹת:

יז יִשְׂרָאֵל וּמַמְזֵרִים מִתְוַדִּים. אֲבָל לֹא גֵּרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בָּאָרֶץ וַהֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דברים כו טו) "וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ". כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מִתְוַדִּים שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ יֵשׁ לָהֶם עָרֵי מִגְרָשׁ: סְלִיקוּ לְהוּ הִלְכוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי בְּסַיְעְתָּא דִּשְׁמַיָּא